

NA AQO MANETABU (LEVITIKUS)

Na Vuresi Makaliana Na Omea Ara Marea Tana Papi Iani

I laona na papi iani ara soaginia **Na Aqo Manetabu** ara totu na ketsa ma na vali ara kalea na samasama me pipi na aqo na lotu vaga ara muria i sau igira na tinoni ni Israel, migira goto na vovorona e kalegira na manetabu igira nogo niqira aqo na tagaoviana na aqona na lotu.

Na goko pukuga e totu i laona na papi iani aia nogoria laka God e doulaka saikesa; ma na sasaga e kilia niqira aqo nina tinoni kara muria tana aqona na samasama mi tana mauriqira pipi dani ti kara gini totugoto kalavata i matana “aia na God doulaka saviliu ni Israel.”

Ma na tsaqina goko tana papi iani ara donadougina bâ igira na tinoni, ara totu tana lova 19 buto 18, i tana a Iesu e soaginia na rukanina ketsa loki putsikae: “Ko galuvea na kulamu vaga igoe o galuve segenimu.”

Na Omea Ara Totu Tana Papi Iani

Na ketsa tana rongona na sausau ma na kodoputsa *1:1-7:38*

Na tabuaqira a Aaron mi tugira na dalena kara manetabu *8:1-10:20*

Na ketsa e votamakalia na totu male ma na kaulinaqu tana vovorona na lotu *11:1-15:33*

Na Dani Tabu na Sese *16:1-34*

Na ketsa tana rongona na sasaga laka tana mauri mi tana aqona na samasama 17:1-27:34

Na Savori-Kodokodo

¹ Na Taovia aia e totu i laona na Valepolo Tabu e soâ a Moses me tsarivania:

² “Ko tsarivanigira na tinoni ni Israel laka niqira aqo kara muritaonia na ketsa girani kalina kara tû na savori-kodoputsa vaniana na Taovia.

“Kalina ti vaga ke kesa ke ngaoa na gini savori-kodoputsa kesa nina omea tuavati, ma nina aqo ke adimaia kesa nina buluka, se kesa nina sipi se kesa nina naniqoti.

³ “Me ti vaga aia ke ngaoa na gini savori-kodokodo kesa nina buluka ma nina aqo ke adimaia kesa na buluka mane me ke tau seko sa tabana konina. Me ke sauva i matana na Valepolo i tana e totu na Taovia, rongona na Taovia ke tabea.

⁴ Ma nina aqo na mane ia ke moloa na limana i lovana nina buluka, maia God sauba ke tabea vaga na kodoputsa gana na mani veoligiana nina sasi.

⁵ Mi tana nogo aia ke labumatesia nina buluka, migira na manetabu tana duli konina a Aaron kara adia na gabuna ma kara sauvania na Taovia, mi muri ma kara qetu bâ pipi tana vati liligina na belatabu aia e totu i matana na Valepolo.

⁶ Mi muri, ma na mane ia ke paloligia na kokorana nina buluka me ke paria,

⁷ migira na manetabu kara vangaraua na lake i kelana na belatabu ma kara tungia.

⁸ Ma kara mologira na paparina na buluka tana lake kolu lovana ma na seregana.

⁹ Ma nina aqo goto na tamanina buluka ke vulimalegira na vangalevona mi kaira na aranimuri, me sui ia, maia na manetabu aia e tangolia na aqona na kodoputsa tana dani ia, ke kodo poponogira i kelana na belatabu. Ma na vuruna na omea ara savori vaganana ia e punâ na Taovia me gini laona sosongo.

¹⁰ “Me ti vaga na mane ia ke ngaoa na gini savori kesa nina sipi se kesa nina naniqoti, ma nina aqo ke vilia na manena me ke tau moa seko sa tabana konina.

¹¹ Ke labumatesia i liligina na belatabu, tabana i vava, migira na manetabu kara qetu bâ na gabuna tana vati liligina na belatabu.

¹² Mi kalina na mane ia ke parisuia, maia na manetabu aia e tangolia na aqona na kodoputsa tana dani ia ke mologira sui na paparina tana lake kolu lovana ma na seregana.

¹³ Ma nina aqo goto na tamanina ke vulimalegira na vangalevona mi kaira na aranimuri, maia na manetabu ke saugira vania na Taovia me ke kodo poponogira i kelana na belatabu. Ma na vuruna na omea ara savori vaganana ia e punâ na Taovia me gini laona sosongo.

¹⁴ “Me ti vaga na mane ia ke ngaoa na gini savori-kodoputsa kesa na manu, maia nina aqo ke adia na kulukulu se na kurau.

¹⁵ Ma na manetabu ke adi bâ na manu tana belatabu me ke birukutia na liona, me ke kodoa na lovana tana belatabu, ma na gabuna ke moloa ke roro tsuna tana liligina na belatabu.

¹⁶ Ke pariligia na todo tana liona kolua na vangana i laona, me ke tsonibagira tana tora ara totu ligisana na belatabu tabana i longa.

¹⁷ Mi muri maia ke tangolikaira na rapona me ke sasia na konina, me ke laka moa na tasasiligiana na rapona, mi muri me ke kodo poponoa tana belatabu. Ma na vuruna na omea ara savori vaganana ia e punâ na Taovia me gini laona sosongo.”

2

Na Sausau na Uiti

¹ Na Taovia e ketsalia a Moses ke tsarivan-ganana iani vanigira na tinoni ni Israel: “Mi kalina ti vaga ke kesa ke ngaoa na gini savori vaniana na Taovia kesa nina sausau na uiti, ma nina aqo ke giria talu me ke maripu vaga na pulaoa. Me ke molo bâ na oela na olive ma na bulunagai uruuru i konina,

² me ke adi bâ vanigira na manetabu tana duli konina a Aaron. Maia na manetabu aia e tangolia na aqona na kodoputsa tana dani ia, ke adia kesa na kakarona na pulaoa ma na oela, ma na bulunagai uruuru popono, me ke kodogira tana belatabu, ngiti papadana laka ara savorigira sui popono nogo vania na Taovia. Ma na vuruna na omea ara savori vaganana ia e punâ na Taovia me gini laona sosongo.

³ Ma na tsarana na sausau na uiti ia kara aditamaniqira igira na manetabu; me gini lia na omea tabu loki sosongo rongona e talu tana vangana na mutsa ara sauvania na Taovia.

4 “Me ti vaga kamu ngaoa na savoriana na sivona breidi bibiti, me ke laka na totu na isti i konina. Me dou moa kamu adimaigira na sivona matolu amu aqosiginigira na pulaoa lalo koluginia na oela na olive, se na biskete amu saluvaginigira na uela na olive.

5 “Me ti vaga kamu ngaoa na savoriana na breidi amu magovosia tana tapala tapetape, ma nimui aqo kamu aqosiginia na pulaoa lalo koluginia na oela na olive me ke tagara na isti i konina.

6 Ma kamu gurâ, ma kamu qetutsavua na oela i konina kalina moa kamu tû na gini savori.

7 “Me ti vaga kamu ngaoa na savoriana na breidi amu paraepania, kamu aqosiginia na pulaoa lalo koluginia na oela na olive.

8 Kamu adimaia ngiti nimui savori vania na Taovia, ma kamu sauvanitalua na manetabu, maia ke adivanoa tana belatabu.

9 Maia sauba ke adia na turina ngiti papadana laka amu savori popononogoa vania na Taovia, me ke ba kodoa tana belatabu. Ma na vuruna na omea amu savori vaganana ia e punâ na Taovia me gini laona sosongo.

10 Ma na tsarana na sausau ia gaqira nogo igira na manetabu; me gini lia na omea tabu loki sosongo rongona e talu tana vangana na mutsa amu sauvania na Taovia.

11 “Pipi sui na sausau na uiti amu gini savori vania na Taovia i kelana na belatabu ke laka na totu sa isti i konina; e tabu saikesa na lalo koluginiana na isti se na bulumitsua sa mutsa amu gini savori vania na Taovia.

¹² Mi tana savoriana na bredi amu aqosiginia na uiti amu pitsugira tana kesanina pipitsu pipi ngalitupa, e dou moa ti kamu lalo koluginia na isti se na bulumitsua, ma kamu laka moa na kodoana i kelana na belatabu.

¹³ Kamu molo solo i koniqira pipi sui na sausau na uiti, rongona na solo aia nogo na papadana na vaitasogi God e naukolugamu. Nimui aqo ti kamu molo solona i koniqira pipi sui na omea amu gini savori.

¹⁴ “Mi kalina ti kamu tû na adivaniana na Taovia na sausau na kesanina uiti amu pitsugira, kamu giritalua se kamu kodogira ti kamu saua.

¹⁵ Ma kamu moloa na oela na olive ma na bulunagai uruuru i konina.

¹⁶ Maia na manetabu sauba ke kodoa na turina na uiti ma na oela kolua na bulunagai uruuru popono ngiti papadana laka na amu savori poponoa vania na Taovia.”

3

Na Sausau Tangomana na Tinoni Kara Ganipatâ na Turina

¹ Na Taovia e ketsalia a Moses ke tsarivaganana iani vanigira na tinoni ni Israel: “Mi kalina ti vaga ke kesa ke ngaoa na savoriana kesa nina buluka vaga na sausau tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina, maia e dou moa ti ke saua na manena se na dakina, me ke tau moa seko sa tabana konina.

² Ma na tinoni ia ke molo bâ na limana tana lovana nina buluka me ke labumatesia i matana na Valepolo i tana e totu na Taovia. Migira na manetabu tana duli konina a Aaron kara adia na

gabuna ma kara qetu bâ pipi tana vati liligina na belatabu,

³ ma kara gini savori-kodokodo vania na Taovia na turina vaga girani: pipi sui na seregana e tsavua na vangalevona,

⁴ kaira na piuna ni laona kolu seregana, ma na turina dou bâ na atena.

⁵ Migira na manetabu kara kodogira sui na omea girani tana belatabu i kelana na vangana na savori-kodokodo. Ma na vuruna na omea ara savori vaganana ia e punâ na Taovia me gini laona sosongo.

⁶ “Me ti vaga ke kesa ke gini aqo na sipi se na naniqoti kesa tana nauana na sausau tangomana na tiñoni kara ganipatâ na turina, me dou moa ti na manena se na dakina, me ke tau moa seko sa tabana konina.

⁷ Me ti vaga ke kesa ke ngaoa na gini savori kesa nina sipi,

⁸ ma nina aqo ke molo bâ na limana tana lovana me ke labumatesia i matana na Valepolo. Migira na manetabu kara adia na gabuna ma kara qetu bâ pipi tana vati liligina na belatabu,

⁹ ma kara gini savori-kodokodo vania na Taovia na turina vaga girani: na seregana, ma na kalina popono ara putsikutia varangisia na sulina gotuna, me pipi sui goto na seregana ara tsavua na vangalevona,

¹⁰ mi kaira na piuna ni laona kolu seregana, ma na turina dou bâ na atena.

¹¹ Ma na manetabu aia e tangolia na aqona na kodoputsa tana dani ia, ke ba kodogira na omea sui popono girani tana belatabu ngiti savori-

kodokodo vania na Taovia.

¹² “Me ti vaga ke kesa ke ngaoa na gini savori-kodoputsa nina naniqoti,

¹³ maia nina aqo ke molobatalua na limana tana lovana nina naniqoti, mi muri me ke ba labumatesia i matana na Valepolo. Migira na manetabu kara adia na gabuna, ma kara qetu bâ pipi tana vati liligina na belatabu,

¹⁴ mi muri ma kara gini savori-kodokodo vania na Taovia na turina vaga girani: na seregana popono e tsavua na vangalevona,

¹⁵ mi kaira na piuna ni laona kolu seregana, ma na turina dou bâ na atena.

¹⁶ Maia na manetabu ke kodogira sui na omea girani i kelana na belatabu, ngiti savori-kodokodo vaga e sigini ngaoa na Taovia. Igira sui lakalaka na seregana e tamanina nogo na Taovia.

¹⁷ Ke laka goto ke kesa na tinoni ni Israel na ganiana sa serega se na gabuna; iani nogo e kesa na ketsa niqira aqo kara muri kalavatavia na dani ma na dani igira sui popono na tinoni ni Israel atsa moa ti iava kara totu.”

4

Na Sausau Matena na Sasi Ara Tavongani Tsukia

¹ Na Taovia e ketsalia a Moses,

² “Ko bâ mo ko tsarivanigira na toga ni Israel laka ti vaga ke kesa ke tavongani tsukia sa sasi, se ke gini kutsia sa vidaqira nina ketsa na Taovia kalina aia e tau pada mananâ na nauana, ma nina aqo ke murigira na vovorona na ketsa vaga girani.

³ “Ti aia na Mane Tabu Loki segeni nogo e sasi ma na vangamana e gado i koniqira na toga sui, ma nina aqo ia ke sau kesa na buluka mane vaolu me ke tau seko sa tabana konina, me ke gini kodoputsa vania na Taovia na matana nina sasi.

⁴ Maia ke adi bâ na buluka ia i matana na Valepolo, me ke moloa na limana tana lovana, me ke labumatesia i tana i matana na Taovia.

⁵ Mi muri, maia na Mane Tabu Loki ke adia na turina na gabuna na buluka ia me ke sage kolua i laona na Valepolo.

⁶ Mi tana ke lumitsuna na kakauna tana gabu me ke tsirikagini bâ ke vitu kalina i matana na polokatsi e tsautsau i matana na Nauna Tabu Loki.

⁷ Me ke saluvaginitugira na gai ara katsadato vati tana tsukena na belatabu e totu i laona na Valepolo i tana ara kodoa na bulunagai uruuru. Ma na tsarana na gabu ke qetu bâ i tuana na belatabu aia e totu i tano i matana na Valepolo, i tana ara savori-kodoputsa.

⁸ Me ke adia na seregana popono na buluka mane ia, na seregana ara tsavua na vangalevona,

⁹ mi kaira na piuna ni laona kolu seregana, ma na turina dou bâ na atena.

¹⁰ Ma na manetabu ke adia na seregana sui iani me ke kodoa tana belatabu i tana ara savori-kodokodo, vaga nogo aia e naua kalina e kodoa na seregana na omea tuavati ara savoria gana na sausau tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina.

¹¹ Me ke adigira na kokorana, ma na velesina popono, ma na lovana, ma na tuana, ma na

vangalevona kolu tinaena,

¹² me ke adirutsumigira sui tania na vera kesa tana nauna ara balonogoa agana na tsoniana na torana na kodoputsa, mi tana nogo ke ba kodogira. Iani nogo e vaga na savori-kodoputsa matena nina sasi segeni na Mane Tabu Loki.

¹³ “Me ti vaga igira na toga popono ni Israel kara tavongani tsukia sa sasi mara gini kutsia kesa nina ketsa na Taovia kalina ara tau pada mananâ na nauana,

¹⁴ mi kalina tsotsodo ara vasini reigadovia laka ara sasi, mi tana igira na saikolu popono kara tû, ma kara adia kesa na buluka mane vaolu ngiti sausau matena niqira sasi. Kara adi bâ i matana na Valepolo i tana e totu na Taovia;

¹⁵ migira na ida sui tana saikolu kara moloa na limaqira tana lovana, ma kara labumatesinogoa i tana.

¹⁶ Maia na Mane Tabu Loki ke adia na turina na gabuna na buluka ia me ke sage kolua i laona na Valepolo,

¹⁷ mi tana ke lumia na kakauna tana gabu me ke tsirikagini bâ ke vitu kalina i matana na polokatsi.

¹⁸ Me ke saluvaginitugira na gai ara katsadato vati tana tsukena na belatabu aia e totu i laona na Valepolo i tana ara kodoa na bulunagai uruuru.

¹⁹ Mi muri, me ke ba kodogira pipi sui na seregana tana belatabu.

²⁰ Me ke nauvanigotoa na buluka iani na omea atsa vaga aia e nauvania na buluka e gini savori na matena nina sasi segeni, mi tana

nauvaganana ia, maia sauba ke tsonimatena niqira sasi na toga, me sauba God ke padalea niqira sasi.

²¹ Mi muri, maia ke adivanoa na buluka ia i taba i tano tania na vera me ke ba kodoa vaga nogo aia e kodoa na buluka e gini savori matena nina sasi segeni nogo ia. Iani nogo e vaga na savori-kodoputsa matena niqira sasi na saikolu popono.

²² “Me ti vaga ia ke kesa na mane tagao ke tavongani tsukia sa sasi me ke gini kutsia kesa nina ketsa na Taovia, maia e tau pada mananá na nauana,

²³ mi kalina tsotsodo kara tsarivania laka aia e sasi, maia nina aqo ke adimaia kesa na naniqoti mane me ke tau goto seko sa tabana konina.

²⁴ Me ke molo bâ na limana tana lovana me ke ba labumatesia liligina na belatabu, tabana i vava, i tana ara matesigira na omea tuavati gana na savori-kodokodo. Iani nogo e vaga na sausau agana na sese matena nina sasi na mane tagao.

²⁵ Ma na manetabu nina aqo ke lumia na kakauna tana gabuna na naniqoti ia, me ke ba saluvâ tana gai ara katsadato vati tana tsukena na belatabu, me ke qetu bâ na turina i tuana na belatabu.

²⁶ Mi muri, maia ke kodogira sui na seregana i kelana na belatabu, vaga nogo aia e naua kalina e kodoa na seregana na omea tuavati tana sausau tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina. Nina aqo nogo na manetabu ke nauvaganana ia kalina aia ke savori-kodoputsa matena nina sasi na taovia tagao vera, maia God sauba ke padalea nina sasi.

27 “Me ti vaga ke kesa tinoni lê moa ke tavongani tsukia sa sasi me ke gini kutsia kesa nina ketsa na Taovia kalina aia ke tau pada mananâ na nauana,

28 mi kalina tsotsodo ara tsarivania laka aia e sasi, maia nina aqo ke adimaia ngiti sausau kesa na naniqoti daki me ke tau goto seko sa tabana konina.

29 Me ke molo bâ na limana tana lovana me ke ba labumatesia liligina na belatabu, tabana i vava i tana nogo ara matesigira sailagi na omea tuavati gana na savori-kodokodo.

30 Ma na manetabu ke lumia na kakauna tana gabuna na naniqoti ia, me ke ba saluvâ tana gai ara katsadato vati tana tsukena na belatabu, me ke qetu bâ na turina i tuana na belatabu.

31 Mi muri, maia ke pariligia sui na seregana, vaga nogo ara nauvanigira na omea tuavati ara matesigira kalina ara savoria na sausau tangomana na tinoni kara ganipâtâ na turina, mi muri maia ke ba kodoa tana belatabu rongona na vuruna ke punâ na Taovia me ke gini laona sosongo. Nina aqo nogo na manetabu ke nauvaganana ia kalina ke naua na savori-kodoputsa matena nina sasi na mane ia, me sauba God ke padalea nina sasi.

32 “Me ti vaga ke kesa ke adimaia kesa nina sipi gana na sausau matena nina sasi, maia nina aqo ke adimaia na dakina, me ke tau goto seko sa tabana konina.

33 Maia ke moloa na limana tana lovana me ke labumatesia liligina na belatabu tabana i vava, i tana nogo ara labugira sailagi na omea tuavati gana na savori-kodoputsa.

³⁴ Ma na manetabu ke lumia na kakauna tana gabuna na sipi ia, me ke saluva bâ tana gai ara katsadato vati tana tsukena na belatabu, me ke qetu bâ na turina i tuana na belatabu.

³⁵ Mi muri, me ke pariligia na seregana popono, vaga nogo ara nauvanigira na sipi ara labugira kalina ara savoria na sausau tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina, mi muri, maia ke bâ kodoa i kelana na belatabu kolugira sui na vangana na kodoputsa ara gini savori vania na Taovia. Nina aqo nogo na manetabu ke nauvaganana ia kalina ke naua na savorikodoputsa matena nina sasi na mane ia, me sauba God ke padalea nina sasi.”

5

Na Vatana na Kibo e Kilia Na Savori-Kodoputsa Mateqira

¹ Ma na Taovia e tsarigotoa vaganana iani, “Ti vaga ke kesa kara vailivua ke ba goko tana pede rongona na omea aia e donaginia, maia ke sove na tsarivulagiana na omea e reia se e rongomia, maia e sasi i matana God me sauba ke gadovikedena.

² “Me ti vaga ke kesa ke tau pada mananâ na nauana me ke ba pelea kesa na omea e tau masidi tana vovorona na lotu, vaga na omea tuavati mate, maia e kaulinaqu me tsutsukibo kalina tsotsodo aia e reigadovia na omea e naua.

³ “Me ti vaga ke kesa ke tau pada mananâ na nauana me ke ba pelea kesa na omea naqu e talu tana konina tinoni, atsa moa na omea koegua ia,

maia e tsutsukibo kalina tsotsodo e reigadovia na omea e naua.

⁴ “Me ti vaga ke kesa ke vatsakoba moa me atsa moa ti na omea koegua moa e vatsa kalea, maia e tsutsukibo nogo kalina tsotsodo aia e reigadovia na omea e naua.

⁵ “Me ti vaga kesa tinoni ke tsutsukibo, ma nina aqo ke katevulagia nina sasi,

⁶ me ngiti sese matena nina sasi nina aqo ke adimai vania na Taovia kesa na sipi se na naniqoti daki gana na sausau matena nina sasi. Ma na manetabu sauba ke gini savori-kodoputsa matena nina sasi na tinoni ia.

⁷ “Me ti vaga ke kesa ke utugana vania na sauana na sipi se na naniqoti, maia nina aqo ke adimaivania na Taovia ngiti sese matena nina sasi ke ruka moa na kulukulu se ke ruka na kura, kesa agana na sausau na sese matena nina sasi, me kesa agana na mani savori-kodokodo.

⁸ Maia nina aqo ke adigira mai vania na manetabu, maia na manetabu ke ida ke savoritalua na manu agana na sausau matena na sasi. Ke birua na liona me ke tau moa kutivota,

⁹ me ke tsirikagini bâ na turina na gabuna tana liligina na belatabu. Ma na tsarana na gabuna ke qetu bâ i tuana na belatabu. Aia nogo e vaga na savori-sausau matena na sasi.

¹⁰ Mi muri, maia ke savoria na rukanina manu agana na savori-kodokodo, muri taonia na vovorona na omea ara pedea. Nina aqo nogo na manetabu ke nauvaganana ia kalina ke savori-kodoputsa matena nina sasi na tinoni ia, me sauba God ke padale vania nina sasi.

11 “Me ti vaga ke kesa ke utugana vania na tsodoana ke ruka na kulukulu se ke ruka na kurau, ma nina aqo ke adimaia ke kesa moa kilo na pulaoa agana na savori-sausau na sese matena nina sasi. Me ke laka moa na moloana na oela na olive, se na bulunagai uruuru i konina, rongona aia na savori-sausau matena na sasi, me tau na sausau na uiti.

12 Aia ke adi bâ vania na manetabu na pulaoa, maia na manetabu ke adia kesa na kakarona ngiti papadana laka aia e saugira popono sui vania na Taovia, maia ke kodoa i kelana na belatabu vaga na sausau na mutsa. Aia nogo e vaga na savori-sausau matena na sasi.

13 Nina aqo nogo na manetabu ke nauvaganana ia kalina ke savori-kodoputsa matena nina sasi na tinoni ia, me sauba God ke padale vania nina sasi. Ma na tsarana na pulaoa ke tamanina na manetabu, vaga nogo aia e naua tana sausau na uiti.”

Na Sausau na Volivisu

14 Ma na Taovia e sauvanigotoa a Moses na vovorona na ketsa girani:

15 “Ti vaga ke kesa aia ke tau pada mananâ na nauana, me ke padalea na sauana vania na Taovia na omea nina aqo ke sau, maia e sasi ma nina aqo ke adimaia kesa na sipi se kesa na naniqoti mane me ke tau goto seko sa tabana konina, ngiti nina sausau na volivisu vaniana na Taovia. Ma na matena ke tsonia ke muri taoninogoa na omea ara pedea tana tagu ia.

16 Nina aqo ke ponotivisua na matena popono me ke paboginigotoa rukapatu i kelana pipi kesa

sangatu. Me ke sauvania na manetabu, maia na manetabu ke gini savori-kodoputsa na omea tuavati na matena nina sasi na mane ia, me sauba God ke padale vania nina sasi.

17 “Me ti vaga ke kesa ke tau pada mananâ na nauana me ke tavongani tsukia na sasi, me ke gini kutsia kesa vidaqira nina ketsa na Taovia, ma na tinoni vaga ia e tsutsukibo manana ma nina aqo ke sese matena.

18 Ke adivano vania na manetabu ngiti sese matena nina sasi ke kesa na sipi se na naniqoti mane me ke tau goto seko sa tabana konina. Ma na matena ke tsonia ke muritaoninogoa na omea ara pedea tana tagu ia. Maia na manetabu ke savori-kodoputsa matena nina sasi na mane ia, me sauba God ke padale vania nina sasi.

19 Aia nogo e vaga na aqona na sausau na volivisu matena nina sasi aia e sasi i matana na Taovia.”

6

1 Ma na Taovia e sauvanigotoa a Moses na vovorona na ketsa girani:

2 “Ti vaga ke kesa ke sove na tusuvisu vaniana kesa gana verakolu na Israel nina qolo segeni na mane ia e sauvania ke reitutugu vania moa, se ke komia kesa nina omea, se ke peqoa,

3 se ke gini pero tana rongona nina omea kesa tinoni e nangali oka nogoa, maia e ba tsodoa me gini vatsa laka e tau reia, ma na tinoni e nauvaganana ia e sasi.

4-5 Mi kalina ti kesa tinoni ke gini loaga na sasi vaga girani, ma nina aqo ke tuguvisia na

omea aia e adia tana komi, se na peqo, se tana vatsa pero. Mi tana dani nogo ara tsodovulagia laka aia e tsutsukibo, ma nina aqo ke volivisu popono vania na tamanina, me ke paboginigotoa rukapatu i kelana pipi kesa sangatu.

⁶ Me ke adi bâ vania na manetabu ngiti sese matena nina sasi ke kesa na sipi se na naniqoti mane me ke tau goto seko sa tabana konina. Ma na matena ke tsonia ke muri taoninogoa na omea ara pedea tana tagu ia.

⁷ Maia na manetabu ke gini savori-kodoputsa nina omea tuavati na mane ia na matena nina sasi me sauba God ke padale vania nina sasi.”

Na Savori Ara Kodo Poponoa

⁸ Ma na Taovia e ketsalia a Moses

⁹ ke tsarivanitugira a Aaron ma na dalena na vovorona na ketsa girani e kalegira na vatana na savori ara kodo poponoa: “Igira na omea ara gini savori-kodokodo kara moloa ke totu na bongi popono i kelana na belatabu, ma na lake ke gagâ saviliu.

¹⁰ Mi muri, ma na manetabu ke sagelia nina polokatsi vovosi laka, ma na polo ni laona, me ke ba saroligia na tora e totu tana belatabu me ke molotsunâ liligina na belatabu.

¹¹ Mi muri, maia ke ba oli polona, me ke adia na tora, me ke ba tsonia i taba tania na vera kesa tana nauna ara balonogoa agana na tsoniana na torana na vangana na kodoputsa.

¹² Ma na lake tana belatabu ke gagâ saviliu moa me ke tau goto mate. Me pipi tana matsaraka aia na manetabu nina aqo ke pabo

lakena me ke mologira na vangana na savori-kodokodo i kelana, me ke kodogira na seregana ara talu tana sausau tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina.

¹³ Ma na lake nina aqo nomoa ke iruiru saviliu tana belatabu, me ke tau goto mate.”

Na Sausau na Uiti

¹⁴ Ma na Taovia e tsarigotoa: “Igirani nogo na ketsa e kalegira na sausau na uiti. Nina aqo nogo kesa na manetabu tana puku konina a Aaron ke savorivania na Taovia na sausau na uiti i matana na belatabu.

¹⁵ Maia ke tû me ke adia kesa na kakarona na pulaoa ma na oela, ma na bulunagai uruuru e totu i konina, me ke kodogira tana belatabu vaga na papadana laka ara savorigira sui popono vania na Taovia. Ma na vuruna na omea ara gini savori vaganana ia e punâ na Taovia me gini laona sosongo.

¹⁶⁻¹⁷ Migira na manetabu kara gania na tsarana. Kara aqosiginia na brede tagara isti konina, ma kara ba gania kesa tana nauna tabu tana pakokana na Valepolo i tana e totu na Taovia. Na Taovia nogo e sauvanigira na manetabu ngiti gaqira tuva tana turina na mutsa ara gini savori vania. Ma na mutsa iani e tabu loki sosongo, vaga nogo igira na savori-sausau matena na sasi, ma na sausau na volivisu.

¹⁸ Mi tana tagu sui ke mai, migira moa na kukuana a Aaron tangomana kara gania na mutsa ia ngiti gaqira tuva kalavata tana mutsa ara sauvania na Taovia. Ma na omea gua moa ti

ke pelea na mutsa vaga ia maia sauba ke lia goto na omea tabu.”

¹⁹ Ma na Taovia e sauvanigotoa a Moses na vovorona na ketsa iani,

²⁰ tana rongona na tabuana kesa na manetabu tana puku konina a Aaron: “Tana dani nogo ara tabua, ma nina aqo aia ke sauania na Taovia ngiti savori kesa na kilo na pulaoa ke vaga nogo na dangana ara saua pipi dani tana sausau na uiti, ke kesa turina tana matsaraka, me ke kesa turina tana ngulavi.

²¹ Ke lalo koluginia na oela me ke magovosia tana tapala tapetape, mi muri me ke gurâ, me ke gini savori vania na Taovia ngiti sausau na uiti, ma na vuruna ke punâ na Taovia me ke gini laona sosongo.

²² Mi tana tagu sui ke mai, me pipi sui na kukuana a Aaron, igira ara tangolia na aqo Mane Tabu Loki, niqira aqo nogo kara savoria na sausau vaga iani. Nina aqo ke kodogira sui saikesa ngiti savori-kodokodo vania na Taovia.

²³ Me pipi sui na sausau na uiti e naua na manetabu nina aqo ke kodogira sui saikesa, me vali goto na ganiana sa turina.”

Na Savori-Sausau Matena na Sasi

²⁴ Ma na Taovia e moloketsa vania a Moses

²⁵ ke sauvanitugira a Aaron ma na dalena na vovorona na ketsa girani tana rongona na savori-sausau matena na sasi: “Na omea tuavati gana na savori-sausau matena na sasi kara labumatesia liligina na belatabu, tabana i vava, i tana nogo ara labugira sailagi na omea tuavati

agana na savori-kodokodo. Na savori iani aia na sausau tabu loki sosongo.

²⁶ Ma na manetabu aia e savoria na omea tuavati ia, ke gania na lakana kesa tana nauna tabu tana pakokana nogo na Valepolo i tana e totu na Taovia.

²⁷ Me ti vaga sa tinoni se sa omea moa ke pelea na velesina na omea tuavati ia, maia sauba ke lia na omea tabu. Me ti vaga na gabuna na omea tuavati ia ke tsiriki bâ i konina sa polo, ma niqira aqo kara ba tsagimalea kesa tana nauna tabu.

²⁸ Me pipi sui moa na popo vatu ara kukiginia na velesina na omea tuavati niqira aqo kara tairutua kalina ke sui na gini aqo, me ti vaga na popo tapala kara gini aqo, ma niqira aqo kara gitsi maledoua ma kara vulia tana kô.

²⁹ Migira moa na mane tana duli konina a Aaron e tangomana vanigira kara gania na savori-sausau iani; rongona aia e tabu loki sosongo.

³⁰ Me ti vaga na turina na gabuna na omea tuavati ia kara adisagea i laona na Valepolo, ma kara gini aqo tana vovorona na suisui matena na sasi, me tabu saikesa vanigira na manetabu na ganiana na lakana; niqira aqo kara kodo poponoa.”

7

Na Sausau na Volivisu

¹ Igirani na ketsa e kalegira na sausau na volivisu aia na Taovia e tsarivanja a Moses: “Migirani nogo na vovorona gana na sausau

na volivisu, ma na sausau girani ara tabu loki sosongo:

² Igira na omea tuavati agana na sausau na volivisu kara labumatesia liligina na belatabu tabana i vava, i tana nogo ara labugira sailagi na omea tuavati gana na savori-kodokodo, ma na gabuna kara qetu bâ vati tana liligina na belatabu.

³ Kara adiligia na seregana popono ma kara gini savoria tana belatabu: na kalina serega, ma na seregana e tsavua na vangalevona,

⁴ mi kaira ruka na piuna ni laona kolu seregana, ma na turina dou bâ na atena.

⁵ Na manetabu ke ba kodogira tana belatabu vaga na sausau na mutsa vania na Taovia. Aia nogoria e vaga na aqona na sausau na volivisu matena na sasi.

⁶ Migira moa na mane tana vungu manetabu tangomana kara gania na savori-kodoputsa iani, ma kara ba gania kesa tana nauna tabu, rongona na mutsa vaga ia e tabu loki sosongo.

⁷ “Me kesa moa atsa na vovorona na ketsa e kalekaira na savori-sausau matena na sasi, ma na sausau na volivisu: na velesina, gana tuva nogo na manetabu aia e naua na savori-kodoputsa ia.

⁸ Maia goto na kokorana na omea tuavati ara gini savori-kodokodo e tamanina na manetabu aia e naua na savori-kodoputsa ia.

⁹ Pipi sui na sausau na uiti ara bitigira tana umu, se ara magovosigira tana tapala tapetape, se ara paraepanigira, igira sui e tamanina nogo aia na manetabu e savorigira vania God.

¹⁰ Me pipi sui na uiti qoaqoa gana na savoriana, atsa moa ti kara lalo koluginia na oela se ke mamatsa lê, igira sui gaqira sui moa na manetabu tana duli konina a Aaron, ma niqira aqo kara vaituvarigi dou i laoqira segeni.”

Na Sausau Tangomana na Tinoni Kara Gani-pata na Turina

¹¹ Ma na Taovia e tsarigotoa vaganana iani: “Migirani nogo na vovorona ara kalea na sausau ara sauvania na Taovia, me tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina.

¹² Ti vaga ke kesa ke ngaoa na nauana kesa na savori gana na soadouana God, ma nina aqo ke saukolua na omea tuavati aia e gini savori-kodoputsa, visana brede tagara isti konina; ke visana na sivona matolu e aqosiginia na pulaoa lalokoluginia na oela na olive, se ke visana na biskete e saluvaginia na oela na olive, se ke visana na gola e aqosiginia na pulaoa lalokoluginia na oela na olive.

¹³ Me ke paboginigotoa visana na sivona brede ara aqosiginia na isti.

¹⁴ Ma nina aqo ke sau kesa na brede tana pipi vatana na brede ngiti nina vangalaka vania na Taovia; ma na brede girani gana tuva nogo na manetabu aia e qetu bâ na gabuna nina omea tuavati tana belatabu.

¹⁵ Ma na lakana na omea tuavati kara ganisuinogoa tana dani ara gini savori-kodoputsa; ma kara laka goto na moloana sa turina ke totu tsaulina na matsaraka na dani i muri.

¹⁶ “Me ti vaga kesa tinoni ke savoria na kodoputsa gana na manaliana kesa nina veke

aia e naua, se ke savoria tana nina padangao segeni, me tau kilia kara ganisua tana dani aia e savoria, me ti ke kauvisu turina tangomana moa kara gania tana dani i muri.

¹⁷ Me ti vaga visana na lakana na omea tuavati ke totu moa tsaulina tana tolunina dani, ma niqira aqo kara kodogira sui tana lake.

¹⁸ Me ti vaga kara gania na turina tana tolunina dani, me sauba God ke tau tabea nina sausau na mane ia. Ma nina sausau ia sauba ke tau lelé pelu vania sa omea, rongona e kaulinaqu nogo, masei ti ke gania sa turina e sasi i matana God me sauba ke gadovikedena.

¹⁹ “Me ti vaga na lakana na omea tuavati ia ke pelea sa omea e tau masidi tana vovorona na lotu, ma niqira aqo kara tau gania ma kara kodolea moa tana lake.

“Masei moa e totu male taonia na vovorona na lotu tangomana ke gania na velesina,

²⁰ me ti vaga kesa e kaulinaqu tana vovorona na lotu me ke sanga na ganiana, ma na tinoni vaga ia kara tsidavaginia tania niqira saikolu igira nina tinoni God.

²¹ Me atsa vaga goto ti kalina kesa ke sanga na ganiana na velesina na omea tuavati ara gini savori-kodoputsa murina aia e pelenogoa sa omea e tau male tana vovorona na lotu, atsa moa ti na naqu ia e talu tana konina tinoni se na omea tuavati, ma na tinoni vaga ia kara tsidavaginia tania niqira saikolu igira nina tinoni God.”

²² Ma na Taovia e saugotoa vania a Moses na vovorona na ketsa girani

²³ vanigira na toga ni Israel: “Kara laka saikesa na ganiana sa seregana na buluka, se na sipi, se na naniqoti.

²⁴ Ma na seregana kesa na omea tuavati e mate segenina, se e gati matesia kesa na omea tuavati atsi, kara laka saikesa goto na ganiana, me tau moa seko ti vaga kara gini aqo visana tana omea tavosi.

²⁵ Asei moa ke gania na seregana sa omea tuavati e tugua kara gini savori-kodoputsa vania na Taovia, na tinoni vaga ia kara tsidavaginia tania niqira saikolu igira nina tinoni God.

²⁶ Me atsa moa ti iava kara totu igira na tinoni ni Israel, me vali saikesa vanigira na ganiana na velesina na manu se na omea tuavati kolu gabuna.

²⁷ Masei moa ti ke kutsia na ketsa iani kara tsidavaginia tania niqira saikolu igira nina tinoni God.”

Gaqira Tuva Igira na Manetabu

²⁸ Ma na Taovia e tsarigotoa vania a Moses:

²⁹ “Asei moa ti ke tû na savoriana kesa na sausau tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina, ma nina aqo ke adimaia na turina ngiti nina vangalaka segeni vania na Taovia.

³⁰ Maia ke adimaiginia na limana segeni rong-ona aia nogo nina sausau na mutsa vania na Taovia. Ke adia na seregana na omea tuavati kolua na arona me ke saugira vaga nina vangalaka segeni vania na Taovia.

³¹ Maia na manetabu nina aqo ke kodogira na seregana tana belatabu, ma na arona kara adigaqira igira na manetabu.

³² Ma na arana madoa ni muri na omea tuavati ke lia gana tuva

³³ na manetabu aia e savoria na gabuna ma na seregana na omea tuavati ia ara gini aqo tana savori-kodoputsa tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina.

³⁴ Na arona na omea tuavati, ma na arana madoa ni muri kaira niqira vangalaka dou bâ igira na tinoni ni Israel vania na Taovia, maia e sauvanigira na manetabu. Miani nogoria na omea vaga igira na tinoni ni Israel niqira aqo kara sauvanigira na manetabu tana tagu sui ke mai.

³⁵ Maia nogoria na turina na mutsa ara savorivania na Taovia, mara tusuvia a Aaron migira na dalena tana dani ara tabugira mara lia na manetabu.

³⁶ Mi tana dani nogo ia, maia na Taovia e ketsaligira na tinoni ni Israel kara sau na turina na mutsa vaga girani ara gini savori vania ke lia gaqira tuva na manetabu tana tagu sui ke mai.”

³⁷ Igirani nogo na vovorona ara kalea na aqona na savori-kodokodo, ma na sausau na uiti, ma na savori-sausau matena na sasi, ma na sausau na volivisu, ma na sausau tana dani ara tabugira na manetabu, migira na kodoputsa tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina.

³⁸ Na Taovia e sauvia a Moses na vovorona na ketsa girani tana Vungavunga Sinai tana kaomate, tana dani aia e tsarivanigira na toga ni Israel kara adimai vania niqira sausau.

*Na Tabuaqira a Aaron Migira na Dalena
(Binaboli 29:1-37)*

¹ Ma na Taovia e tsarivanigotoa a Moses,

² “Ko adimaia a Aaron mi tugira na dalena i matana na Valepolo i tana au totu inau, mo ko adimaigira goto na polo na manetabu, ma na oela gana na nina omea, me kesa na buluka mane vaolu gana na savori-sausau matena na sasi, me ke ruka na sipi mane, me ke kesa na kei na breidi tagara isti i konina.

³ Mi muri mo ko soamaigira na alaala na toga popono ma kara saimai sui lakalaka ieni.”

⁴ Maia Moses e naua na omea vaga na Taovia e ketsaliginia ke naua. Mi kalina ara saimai sui nogo na toga popono,

⁵ maia e tsarivaganana vanigira, “Na omea inau au vangaraua na nauana kalina ia aia nogo na Taovia e ketsaliginiau kau naua.”

⁶ Mi tana, ma Moses e aditugira mai a Aaron ma na dalena i mataqira na toga, me lesovigini-tugira na kô muritaonia na vovorona na lotu.

⁷ Me sagelivania a Aaron na sote ma na polo sagesage katsi, ma na itai na soripolo. Me sagelivanigotoa na epod,* me sorikakai taligua tana bunguna ginia kesa na itai vovosi laka.

⁸ Me moloa na todo tetelo ke tsautsuna i aseasena, me molotsavukaira na Urim ma na

---

* **8:7 8:7** “na epod” Aia e kesa na vatana na polo e sagelia na manetabu mi tana lapana ara ka totu ruka na vatu ara soaginia na ‘Urim’ ma na ‘Tumim’.

Tumim† i laona.

⁹ Me molokae vania gana kepi tana lovana, me sori bâ na kikiri tabu qolumila i konina, aia nogo na papadana laka ara balonogoa vania na Taovia vaga nogo na Taovia e ketsaliginia ke naua.

¹⁰ Mi muri ma Moses e adia na oela tabu gana na nina omea, me ninaginia na Valepolo i tana e totu na Taovia ma na omea sui i laona, mi tana nauvaganana ia, maia e baloginigira na omea sui vania na Taovia.

¹¹ Me adia na oela me tsirikagini bâ vitu kalina tana belatabu, mi tana vangana sui, ma na popo na vulivuli, ma na tototona, rongona ke baloginigira sui vania na Taovia.

¹² Mi tana, maia e qetu bâ na turina na oela tabu i lovana a Aaron, me ninaginia, me baloginia vania na Taovia.

¹³ Me sui ia, maia Moses e adimaitugira na dalena mane a Aaron, me sagelivanitugira na polo sagesage, me soritaligua na itai na soripolo tana bunguqira, me moloa na kepi i tu lovaqira, vaga nogo na omea na Taovia e ketsaliginia ke naua.

¹⁴ Me sui ia, ma Moses e adia na buluka mane vaolu agana na savori-sausau matena na sasi, ma Aaron mi tugira na dalena ara tu moloa tu limaqira i lovana.

¹⁵ Mi muri, ma Moses e labumatesia na buluka ia, me adia na turina na gabuna, me lumia na kakauna i laona, me ulikagini bâ vati tana gai ara

---

† 8:8 8:8 “na Urim ma na Tumim” Ka soaqira kaira ruka na vatu aia na manetabu e gini aqo na mani tsodovulagiana na omea God e kilia. Migita i dani eni a tau moa donaginia laka ara gini aqo koegua.

katsadato tana tsukena na belatabu, rongona ke baloginia na belatabu ia. Mi tana nauvaganana ia, aia e pungua na belatabu ke gini male, me balovania na Taovia.

¹⁶ Ma Moses e adigira sui na seregana e tsavua na vangalevona, ma na turina dou bâ na atena, mi kaira na piuna ni laona kolu seregana, me ba kodogira sui i kelana na belatabu.

¹⁷ Mi muri, me adia na buluka popono kolu kokorana, ma na velesina, ma na tinaena, me ba kodoa i taba i tano tania na vera, vaga nogo na Taovia e ketsaliginia ke naua.

¹⁸ Mi muri, ma Moses e adia kesa ka vidaqira na sipi mane aia agana na savori-kodokodo, ma Aaron mi tugira na dalena ara tu moloa tu limaqira i lovana.

¹⁹ Ma Moses e labumatesia na sipi, me adia na gabuna me qetu bâ vati tana liligina na belatabu.

²⁰⁻²¹ Me pari kutikutia na sipi, me vulimalegira tana kô na vangalevona ma na aranimuri, me gini savori-kodokodo na lovana, ma na seregana, migira sui na paparina popono na sipi ia i kelana na belatabu, vaga nogo na omea na Taovia e ketsaliginia ke naua. Ma na vuruna na omea ara savori-kodokodo vaganana ia e punâ na Taovia me gini laona sosongo.

²² Mi muri, ma Moses e adimaigotoa na rukanina sipi mane, aia agana na tabuaqira na manetabu, maia Aaron mi tugira na dalena ara tu mologotoa tu limaqira i lovana.

²³ Ma Moses e labumatesia, me adia na turina na gabuna me saluvaginia na rarauna kulina

madoa a Aaron, ma na kakau lokina tana limana madoa, ma na kakau lokina tana tuana madoa.

²⁴ Me tû, me adimaitugira goto na dalena mane a Aaron, me saluvagotoa na gabu tana rarauna tu kuliqira madoa, mi tana kakauqira loki i tu limaqira madoa, mi tana kakauqira loki i tu tuaqira madoa. Mi muri, ma Moses e qetu bâ na turina na gabu e kauvisu vati tana liligina na belatabu.

²⁵ Me adigira na seregana popono, ma na kalina serega, ma na seregana e tsavua na vangalevona, ma na turina dou bâ na atena, mi kaira ruka na piuna ni laona kolu seregana, ma na arana madoa ni muri.

²⁶ Me adigotoa kesa na sivona brede i laona na kei i tana ara totu na brede tagara isti konina ara sauvaninogoa na Taovia, me kesa na sivona tana brede ara aqosiginia na pulaoa lalo koluginia na oela, me kesa na biskete, me mologira i kelana na seregana ma na arana madoa ni muri.

²⁷ Me molobagira sui na mutsa girani tana limana a Aaron mi tugira na dalena, mara tu savorigira vaga kesa na vangalaka dou bâ vania na Taovia.

²⁸ Mi tana, ma Moses e adigira tugua na omea girani tania tu limaqira me ba kodogira tana belatabu, i kelana na savori-kodokodo ara savoria gana na tabuaqira na manetabu. Ma na vuruna na omea ara savori-kodokodo vaganana ia e punâ na Taovia, me gini laona sosongo.

²⁹ Me sui ia, ma Moses e adia na arona na sipi ia me sauvania na Taovia vaga kesa na vangalaka dou bâ vania. Maia nogo gana

tuva a Moses tana sipi e gini savori gana na tabuaqira na manetabu. Ma Moses e naugira pipi sui lakalaka na omea vaga na Taovia nogo e ketsaliginia ke naua.

³⁰ Ma Moses e adia na turina na oela gana na nina omea, ma na turina na gabu e totu tana belatabu, me tsirikagini bâ i tu koniqira a Aaron ma na dalena mi tana tu poloqira goto. Mi tana nauvaganana ia, maia e tabutugira kolugotoa tu poloqira me gini balotugira tana aqo vaniana na Taovia.

³¹ Me sui ia, me tû a Moses me tsarivaganana iani vania a Aaron mi tugira na dalena, “Kamu tu adia na velesina girani ma kamu tu bâ kukia i matsapana na Valepolo i tana e totu na Taovia, ma kamu tu gania i tana kolua na breidi ara totu i laona na kei i tana ara totu na breidi ma na biskete ara sau agana na tabuaqira na manetabu, vaga nogo na Taovia e ketsaligini-tugamu na nauana.

³² Me ti vaga kara kauvisu visana turina na velesina ma na breidi ma tu nimui aqo kamu tu kodoligigira.

³³ Ma kamu tu laka goto na vanoligi taniana na matsapana na Valepolo i laona ke vitu na dani, poi tsau kalina ke tovu popono na aqona na tabuamui vaga na manetabu.

³⁴ Na Taovia nogo e moloketsana vanigita ka naua na omea vaga ia i dani eni, rongona ke gini tanusiligi tu nimui sasi.

³⁵ Me vaga ia ma nimui aqo tugamu kamu tu totu kalavata tana matsapana na Valepolo na dani ma na bongi i laona ke vitu na dani,

ma kamu tu naua na omea aia na Taovia e ketsaliginitugamu. Me ti vaga kamu tu tau nauvaganana ia, me sauba kamu tu mate. Aia nogo e vaga na omea na Taovia e moloketsana vaniau inau.”

³⁶ Me vaga ia, ma Aaron mi tugira na dalena ara tu naua na omea sui vaga na Taovia e ketsaliginitugira tana mangana a Moses.

9

A Aaron e Savori-Kodoputsa

¹ Mi tana dani murina e sui na aqona na tabuaqira a Aaron mi tugira na dalena vaga na manetabu, ma Moses e soamaitugira a Aaron ma na dalena, kolugira na ida sui tana Israel, kara saimai i matana.

² Maia e tsarivanja a Aaron, “Ko adia ke kesa na buluka mane vaolu me ke kesa na sipi mane me ke tau goto seko sa tabana ka koniqira, mo ko savorikaira vania na Taovia, aia na buluka mane agana na savori-sausau matena na sasi, ma na sipi mane agana na savori-kodokodo.

³ Mi muri, mo ko tsarivanigira goto na toga ni Israel kara adimaia ke kesa na naniqoti mane agana na savori-sausau matena na sasi, me ke kesa na dalena buluka ke kesa moa na ngalitupana, me ke kesa na dalena sipi mane ke kesa goto moa na ngalitupana, agana na mani savori-kodokodo, me ke tau goto seko sa tabana ka koniqira.

⁴ Me ke kesa na buluka mane me ke kesa na sipi mane agana na mani savori-kodoputsa tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina.

Ma kara savorigira na omea girani vania na Taovia kolua na sausau na uiti ara lalo koluginia na oela. Niqira aqo nogo igira kara naugira na omea vaga girani rongona i dani eni nogo sauba na Taovia ke labavulagia vanigira.”

⁵ Migira ara adimaigira i matana na Valetabu na omea sui vaga nogo a Moses e ketsaliginigira, ma na saikolu popono ara labasai i tana mara samasama vania na Taovia.

⁶ Me tû a Moses me tsarivanigira, “Aia nogo na Taovia e moloketsana vanigamu kamu naugira na omea sui girani, rongona na marara angaanga i tana e totu aia ke labavulagia vanigamu.”

⁷ Maia e pilo bâ konina a Aaron me tsarivania, “Ko bâ tana belatabu mo ko sau na savori-sausau matena na sasi, ma na savori-kodokodo gana na veoligiaqira nimu sasi igoe ma niqira sasi na toga sui. Mi muri ti ko adigira niqira sausau na toga, mo ko savorigira matena niqira sasi, vaga nogo na Taovia e moloketsana vanigo.”

⁸ Ma Aaron e bâ tana belatabu me labumatesia na buluka mane vaolu, aia agana na mani savori-sausau matena nina sasi segeni nogo.

⁹ Mi tugira na dalena ara adimai vania na gabu, maia e lumia na kakauna i laona me saluvaginigira na gai ara katsadato vati tana tsukena na belatabu, ma na turina na gabu e kauvisu e qetu bâ i tuana na belatabu.

¹⁰ Mi muri, maia e kodogira tana belatabu na seregana, na piuna ni laona, ma na turina dou bâ na atena, vaga nogo na omea na Taovia e moloketsana vania a Moses.

¹¹ Maia e adigira na velesina ma na kokorana me ba kodogira i taba i tano tania na vera.

¹² Me labugotoa na omea tuavati agana nina savori-kodokodo segenina aia. Mi tugira na dalena ara adimai vania na gabu, maia e qetu bâ tana vati liligina na belatabu.

¹³ Mi tugira ara tu adiba vania na lovana ma na paparina tavosi, maia e kodogira i kelana na belatabu.

¹⁴ Mi muri me vuligira na vangalevona ma na aranimuri me kodogira tana belatabu i kelaqira na turina tavosi ara gini savori-kodokodo nogo.

¹⁵ Mi murina ia, maia e savorigira niqira sausau na toga. Me adia na naniqoti aia agana na mani savori-sausau matena niqira sasi na toga, me labumatesia me savoria, vaga nogo e naua kalina e savori-sausau matena nina sasi segeni nogo.

¹⁶ Me adigotoa na omea tuavati agana na mani savori-kodokodo, me savoria muritaoninogoa na voyorona na ketsa.

¹⁷ Maia e savorigotoa na sausau na uiti me adia kesa na kakarona na pulaoa me ba kodoa i kelana na belatabu. Aia na kamagana moa na savori-kodokodo ara naua pipi matsaraka.

¹⁸ Maia e matesikaira na buluka mane ma na sipi mane ara adimaia igira na toga, gana na savori-kodoputsa tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina. Mi tugira na dalena ara tu adimai vania na gabu, maia e qetu bâ tana vati liligina na belatabu.

¹⁹ Ma Aaron e molokaea na seregana na buluka mane ma na sipi mane

²⁰ i kelana na arona na omea tuavati, me tseba vanogira sui tana belatabu. Mi tana maia e kodoa na seregana tana belatabu,

²¹ me adikaira na arona ma na arana madoa ni muri me savoridatokaira vaga kesa na van-galaka dou bâ vania na Taovia, vaga a Moses e moloketsana nogo.

²² Mi kalina a Aaron e nausuigira nogo na aqona na savori-kodoputsa girani, maia e saukaea na limana i kelaqira na toga me tabu-gira. Mi muri, maia e tsotso tsuna i lao.

²³ Mi kaira a Moses ma Aaron ara ka duli vano tana Valepolo i tana e totu na Taovia, mi kalina ara ka rutsumai ara ka tabugira na toga, ma na mararana angaanga na Taovia e toravigira na toga popono.

²⁴ Ma na Taovia e tavongani molomaia na lake me ganigira popono na vangana na savori-kodokodo ma na seregana ara totu i kelana na belatabu. Mi kalina igira na toga ara reiva-ganana ia, migira sui ara gudato mara puka kovoragi tsuna tana kao.

10

Ka Niqira Sasi a Nadab ma Abihu

¹ Mi kaira na dalena a Aaron aia a Nadab ma Abihu, ara ka adia tangokesa na tapala tapetape mara ka vanitsavua na madaova gagâ i laona, kolua na bulunagai uruuru, mara ka savorivania na Taovia na lake e tau na lake tabu, rongona na Taovia e tau ketsalikaira kara ka savorivania.

² Ma na Taovia e tû, me molomaia na lake, me gani matesikaira nogo i tana i matana na Taovia.

³ Mi tana ma Moses e tsarivania a Aaron, “Aia nogoria na omea vaga ia na Taovia e gini goko tana rongona kalina aia e tsaria, ‘Igira sui ara aqo vaniau inau, niqira aqo kara kukuni taniau matena inau au God tabu loki sosongo; me sauba kau saulabatia na susuligaqu i mataqira na tinoni sui migira kara tsonikaeginiau inau.’ ” Maia Aaron e mui lê moa.

⁴ Ma Moses e soamaikaira a Misael ma Elsapan, kaira na dalena na niana a Aaron aia a Usiel, me tsarivanikaira, “Kamu ka mai tsebâ ka koniqira ka tasimui tania na Valepolo Tabu, ma kamu ka ba molokaira i taba i tano tania na vera.”

⁵ Mi kaira ara ka mai mara ka tangoliginikaira nogo ka poloqira mara ka tsebaligi vano a ka koniqira tabana i tano tania na vera, vaga nogo a Moses e ketsaliginikaira.

⁶ Mi tana ma Moses e tû me tsarivania a Aaron mi kaira a Eleasar ma Itamar na dalena, “I tugamu kamu tu laka na roku ma na sauvaluagiana laka amu tu totu tana melu rongona ka mateqira kaira. Rongona ti vaga kamu tu nauvaganana ia, me sauba kamu tu mate, ma na Taovia sauba ke kore vania na saikolu popono. Migira sui moa na tinoni ni Israel tugamui verakolu e dou moa ti kara tangitangi tana ka rongoqira kaira ara ka gini mate na lake na Taovia e molomaia me ganikaira.

⁷ Mi tugamu kamu tu laka goto na vanoligi taniana na matsapana na Valepolo kamu tu tau mate, rongona au tabuginitugamu nogo nina oela tabu na Taovia.” Me vaga ia mi tugira ara tu muria na omea vaga a Moses e tsaria.

Niqira Vovorona na Aqo Igira na Manetabu

⁸ Ma na Taovia e goko vania a Aaron me tsaria,

⁹ “Igoe mi kaira na dalemu kamu tu laka na sage tana Valepolo i tana au totu inau ti vaga amu tu inuvia na uaeni se na bia. Ti vaga kamu tu nauvaganana ia, me sauba kamu tu mate. Iani nogo kesa na ketsa kamu tu taoni kalavatavia tugamu migira sui tu kukuamui.

¹⁰ Rongona tu nimui aqo nogo tugamu kamu tu sasaga na reigadoviana na omea e kalea God ma na omea e kalegira na tinoni, na omea e male taonia na vovorona na lotu ma na omea e kaulinaqu.

¹¹ Ma tu nimui aqo goto kamu tu sasaniginigira na toga ni Israel pipi sui na ketsa inau au saunogoa vanigamu tana mangana a Moses.”

¹² Maia Moses e tsarivania a Aaron mi kaira na dalena mane ara ka mauri moa, kaira nogo a Eleasar ma Itamar, “I tugamu kamu tu adia na lakana na uiti ara tsaravisu tana mutsa ara gini savorivania na Taovia, ma kamu tu aqosiginia na breedi tagara isti konina, ma kamu tu ba ganigira i ligisana na belatabu rongona na sausau iani e tabu loki sosongo.

¹³ Kamu tu ganigira kesa tana nauna tabu; igira nogoria gamu tuva igoe mi kaira na dalemu ara talumai tana mutsa ara gini savorivania na Taovia. Iani nogo na omea na Taovia e moloketsana vaniau inau.

¹⁴ I tugamu migira tu nimui tamadale e dou moa kamu gania na arona ma na aranimuri igira na omea tuavati na tinoni ara gini savori vaga niqira vangalaka dou bâ vania na Taovia.

Migamu kamu ganigira kesa tana nauna e masidi dou taonia na vovorona na lotu. Ara saugira nogo vanitugamu migira na dalemui vaga gamui tuva e talu tana omea igira na toga ni Israel ara nauginia na savori-kodoputsa tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina.

¹⁵ Igira kara adimai vanitugamu na aranimuri ma na arona kalina tsotsodo ara savoria na seregana vaga na sausau na mutsa vania na Taovia. Migira nogo na paparina vaga gira kara lia tugamui tuva i tugamu migira tu dalemui na dani ma na dani, vaga nogo na Taovia e moloketsana.”

¹⁶ Ma Moses e veisua tana rongona na naniqoti gana na savori-sausau matena na sasi, mara tsarivania laka ara kodo suinogoa. Me gini kore loki sosongo vanikaira a Eleasar ma Itamar, me veisuakaira,

¹⁷ “?Laka egua ti amu ka tau gania kesa tana nauna tabu na savori-sausau matena na sasi? Aia na omea tabu loki sosongo, ma na Taovia nogo e sau vanikagamu gana na mani veoligiginiana niqira sasi igira na saikolu popono.

¹⁸ Ma na rongona amu ka tau adisagea na gabuna i laona na Valepolo Tabu, ma ka nimui aqo nogo kamu ka gania i laona nogo na Valepolo, vaga nogo inau au moloketsana vanigamu.”

¹⁹ Maia Aaron e tsarivania a Moses, “Ko reia, i dani eni igira na toga ara sau niqira savori-sausau matena na sasi, ma niqira savori-kodokodo i matana na Taovia, me atsa moa ara nauvaganana ia minau e gadoviau na rota loki. ?Me ti vaga inau kau ba gania gaqu tuva e talu

tana niqira savori-sausau matena na sasi i dani eni, me laka ke reingaoa moa na Taovia? Inau au padâ e tagara.”

²⁰ Mi kalina a Moses e rongomia na goko vaga ia, me gini doutugua na tobana.

11

Na Omea e Vali Ma na Omea E Tau Vali na Gania

(Na Vaolusi Ketsa 14:3-21)

¹ Ma na Taovia e tusuvanikaira a Moses ma Aaron na vovorona na ketsa girani

² vanigira na tinoni ni Israel. “I laoqira na omea tuavati sui ara mauri tana kao igirani nogo e tau vali vanigamu na ganiana:

³ igira na omea e masanga ruka na perana tuaqira mara dona na qatavisuana gaqira mutsa,

⁴⁻⁶ me valivanigamu na ganiaqira na kamelo, ma na kadorabo, ma na rabbit. Na omea vaga gira ara qatavisuragoa gaqira mutsa me tau moa masanga ruka na perana tuaqira.

⁷ Me valivanigamu goto na ganiana na bô, rongona na bô, atsa moa ti e masanga ruka na perana tuaqira, mara vô na qatavisuana gaqira mutsa.

⁸ Na vatana na omea mamauri vaga gira kamu laka saikesa na ganiaqira se na peleana goto na matena na koniqira. Igira ara tau masidi tana vovorona na lotu.

⁹ “Igamu kamu ganigira rago pipi sui na vatana tsetse ara tamanina na kakakaqira ma na vidoqira.

¹⁰ Migira moa na omea ara mauri i laona na kô, mara tau tamanina na kakakaqira ma na vidoqira, e vali vanigamu na ganiaqira.

¹¹ Igira na omea mamauri vaga gira ara tau masidi tana vovorona na lotu. Kamu laka saikesa na ganiaqira se na peleana goto na matena na koniqira.

¹² Nimui aqo kamu tau gania sa vidaqira na omea ara mauri i laona na kô mara tau tamanina na kakakaqira ma na vidoqira.

¹³⁻¹⁹ “Ma nimui aqo goto kamu laka na ganiana sa vidaqira na manu vaga girani: na manuloki, na tei, na roga bora, ma na roga sere; na tavakea, na manusata, na kaokao; na tsou, na qaro, na oa, na gaova, na garanga, na manganikona, na kitso, ma na kasike.

²⁰ “Igira sui na omea tetelo ara dona na lovo kamu sibi tanigira.

²¹ Igira moa na omea ara dona na tsipu

²² vaga na kipo, na potsokatso, ma na kipo rarauga, e tau valimui na ganiaqira.

²³ Migira sui pipi na omea tetelo tavosi ara tamanina na rapoqira mara dona goto na taqutaqu tana kao, nimui aqo kamu sibi tanigira.

²⁴⁻²⁸ “Masei ti vaga ke pelea moa na matena na omea vaga girani sauba ke kaulinaqu poi tsau tana ngulavi: igira sui na omea tuavati e matolu na perana tuaqira me tau masanga ruka mara tau dona na qatavisuana gaqira mutsa, migira sui goto na omea tuavati e mapou lê na perana tuaqira. Masei ti ke kalagaia na matena na koniqira na omea vaga girani ma nina aqo

ke tsagimaledoua na polona, maia sauba ke totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

²⁹⁻³⁰ “Na kusikusi, na bogu, na goru, ma na qota, nimui aqo kamu sibi tanigira.

³¹ Masei ti vaga ke pelea moa na matena na konina na omea vaga girani, maia ke totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

³² Me ti vaga na matena na koniqira ke puka bâ me ke pelea na omea gua moa, vaga na tapana gai, se na polo, se sa omea ara aqosiginia na kokorana na omea tuavati, se sa lapa, ma nimui aqo kamu lumia na omea ia tana kô, me ke totu kaulinaqu nomoa poi tsau tana ngulavi.

³³ Me ti vaga na matena na konina ke pukatsuna i laona sa popovatu, ma na omea sui ara totu i laona ara gini kaulinaqu, ma nimui aqo kamu tairutua moa na popovatu ia.

³⁴ Me ti vaga kara qetu bâ na kô e totu i laona na popovatu vaga ia i konina sa vatana mutsa e dou na ganiana, ma na mutsa ia e gini kaulinaqu goto, ma na kô na inu e totu i laona na popovatu ia e kaulinaqu goto.

³⁵ Na omea sui moa e puka bâ na matena i konina kesa na omea vaga girani, ma na omea ia e gini kaulinaqu; me ti na umu ma kamu toroveoa, me ti na kuki ma kamu taitapalia,

³⁶ me ti na vuravura se na tuvuvu, maia e tau gini kaulinaqu, atsa moa ti ara gini kaulinaqu na omea sui tavosi ara pelea na matena na koniqira na omea vaga gira.

³⁷ Me ti vaga na matena kesa vidaqira na omea vaga gira ke puka bâ i koniqira na vatuna na omea agana na tsukatsuka ma na vatuna na

omea vaga ia ara tau kaulinaqu, ara totu male dou moa.

³⁸ Me ti vaga na vatuna na omea agana na tsukatsuka ara molonogoa tana kô, vangarau na tsukaaqira me ke kesa na omea mate ke puka me ke pelegira, ma na vatuna na omea tsukatsuka girani ara gini kaulinaqu.

³⁹ “Me ti vaga ke tavongani mate lê sa vidaqira na omea tuavati e dou na ganiana, masei ke pelea moa na konina maia sauba ke totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

⁴⁰ Me ti vaga ke kesa ke gania sa turina na omea tuavati e mate lê vaga ia se ke kalagaia, ma nina aqo ke tsagimalegira na polona, maia ke totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

⁴¹ “Nimui aqo kamu laka goto na ganiana ke kesa vidaqira na omea mamauri tetelo igira ara dona na vanovano tana kao,

⁴² atsa moa ti ara taqutaqu se ara gini vanovano vati na tuaqira, se ara tamanina e danga na kakauqira.

⁴³ Kamu laka na nau segeniana ma na gini kaulinaqu tana ganiana kesa vidaqira na omea vaga girani.

⁴⁴ Inau na Taovia nimui God, ma nimui aqo kamu doulaka saviliu, rongona inau au doulaka saviliu.

⁴⁵ Inau nogo na Taovia au adirutsumigamu tania na vera ni Ejipt rongona inau kau gini lia nimui God. Me vaga ia ma nimui aqo igamu kamu doulaka rongona inau au doulaka.

⁴⁶ “Miani nogoria e vaga na ketsa tana rongogira na omea tuavati, ma na manu, me pipi sui

na omea ara mauri i kô mi tasi, ma na omea sui ara liu bamai tana kao.

⁴⁷ Ma nimui aqo kamu parovata ma kamu dona na reigadoviana na omea e male ma na omea e tau male taonia na vovorona na lotu, ma na omea tuavati e dou moa na ganiaqira migira e vali na ganiaqira.”

12

Na Aqona na Suisui Kara Naua na Daki Murina Ara Vasua na Daleqira

¹ Ma na Taovia e sauvania a Moses na vovorona na ketsa girani

² vanigira na tinoni ni Israel. “Kalina kesa na daki ke vasua kesa na dalena mane, ma na daki ia e kaulinaqu tana vovorona na lotu i laona e vitu na dani, vaga nogo kalina aia e reivula.

³ Mi tana alunina dani ma kara paripapadana na baka ia.

⁴ Mi muri me kau ke tolu sangavulu tolu goto na dani ti ke suisui me ke maletugua tania na gabu aia e vanolia; maia ke tau goto pelea sa omea tabu se ke sage i laona na Valepolo Tabu poi tsau kara tovu na danina na suisui.

⁵ “Mi kalina kesa na daki ke vasua kesa na dalena daki, ma na daki ia e kaulinaqu tana vovorona na lotu i laona e sangavulu vati na dani vaga nogo kalina aia e reivula. Me tû tana me kau ke ono sangavulu ono goto na dani ti ke suisui me ke maletugua tania na gabu aia e vanolia.

⁶ “Mi kalina ke suilavaginia nina tagu na suisui matena e vasua kesa na baka mane se kesa na baka daki, maia nina aqo ke adi bâ vania na

manetabu tana matsapana na Valepolo i tana e totu na Taovia ke kesa na dalena sipi ke kesa moa na ngalitupana agana na mani savori-kodokodo, me ke kesa na kurau se na kulukulu agana na savori-sausau matena na sasi.

⁷ Ma nina aqo na manetabu ke sauvania na Taovia nina vangalaka na daki ia, me ke nauvania na vovorona na suisui me ke gini masidi doutugua i matana na lotu. Aia nogoria na omea vaga nina aqo na daki ke naua murina kalina ke vasua kesa na dalena.

⁸ “Me ti vaga na daki ia e utu vania na sauana kesa na dalena sipi, ma nina aqo ke adia ke ruka na kulukulu se ke ruka na kurau, ke kesa agana na mani savori-kodokodo, me ke kesa agana na savori-sausau matena na sasi, maia na manetabu ke adigira me ke nauvania na vovorona na suisui me ke gini masidi doutugua na daki ia i matana na lotu.”

13

Na Ketsa Ara Kalea na Lobogu Tana Kokorana Tinoni

¹ Na Taovia e saugotoa vanikaira a Moses ma Aaron na ketsa girani.

² “Ti vaga ke kesa ke tamanina kesa na vora tana kokorana, se kesa na tsope se na tsomo me rerei vaga ti sauba ke lia na mudo, kara adi bâ na tinoni ia i konina na manetabu tana duli konina a Aaron.

³ Maia na manetabu ke vilekevania na vorana, me ti vaga ke reia ke sere na vuvuluna, ma na lakana na vora ke qou me ke vanekae polipolia na liligina na vora, maia nogoria na lobogu seko,

maia na manetabu ke tsarivulagi vania laka aia e kaulinaqu.

⁴ Me ti vaga na vora ia ke sere lê moa me ke tau gani qoua liusia na kokorana polipoli, ma na vuvuluna ke tau rerei vaga ti ke sere, mi tana maia na manetabu ke raia na tinoni ia ke ba totu tabaligi segenina talu tanigira na tinoni tavosi ke vitu na dani.

⁵ Mi tana vitunina dani maia na manetabu ke vileketugua, me ti vaga ke reia laka na vora ia ke rerei atsa moa me ke tau goto gani babâ na kokorana, maia sauba ke raia na tinoni ia ke totu tabaligi tugua ke vitu goto na dani.

⁶ Mi tana vitunina goto na dani, ma na manetabu sauba ke vileketugua, me ti vaga na vora ia ke tuturiga na mavu me tau goto gani babâ moa na kokorana, maia ke tsarivulagia laka na tinoni ia e totu male taonia na vovorona na lotu; ma na vora ia na vora lê moa. Ma na tinoni ia nina aqo ke tsagimaledoua moa na polona me ke gini totu male.

⁷ Mi muri ti vaga na vora ia ke labavisutugua, ma nina aqo na mane ia ke ba labatugua i matana na manetabu.

⁸ Ma na manetabu ke vileke doutugua, me ti vaga ke tsodovulagia laka na vora ia e raratsu moa, maia ke tsarivulagi vania laka e kaulinaqu nogo; e tsodoa na mudo.

⁹ “Me ti vaga ke kesa ke tsodoa na mudo, kara adi bâ na tinoni ia i konina na manetabu.

¹⁰ Ma na manetabu ke vilekedoua, me ti vaga ke reia na vorana e sere kolu vuvuluna me butongoga,

¹¹ maia nogoria na lobogu na mudo.* Maia na manetabu ke tsarivulagia vania laka e tau male tana vovorona na lotu; me tau goto kilia ke raia ke ba totu tabaligi talu, rongona e labamaka nogo laka na lobogu seko e totu i konina.

¹² Me ti vaga na lobogu seko ia ke gani babâ me ke liuvia na kokorana popono tû i lovana me tsautsuna i tuana,

¹³ maia na manetabu nina aqo ke vileketugua. Me ti vaga ke tsodovulagia laka e pale nogo na vora tana kokorana popono, maia sauba ke tsarivania na tinoni ia laka aia e male nogo. Rongona ti vaga na kokorana popono ke palenogoa maia e totu male nogo taonia na vovorona na lotu.

¹⁴ Mi kalina tsotsodo ti ke labavisutugua kesa na vora tana kokorana, maia e gini kaulinaqu tugua.

¹⁵ Me sauba na manetabu ke vileke doutugua, me ti vaga ke reia kesa na vora e labavisutugua me ganiqoua na kokorana, me sauba ke tsarivania laka aia e kaulinaqu tugua.

¹⁶ Mi kalina ti vaga ke mavu nogo na vora ia, me ke pale sere tugua na kokorana, maia nina aqo ke visutugua i konina na manetabu,

¹⁷ maia sauba ke vileketugua. Me ti vaga ke reia ke pale sui nogo, maia e tau nogo kaulinaqu, ma na manetabu ke tsarivania laka aia e male dou nogo.

¹⁸ “Me ti vaga kesa ke tsope me ke mavu sui nogo,

---

* **13:11 13:11** “na mudo” I sau igira na Hibru ara soaginia na mudo danga na vatana na lobogu. Ma na soa iani e tau kalea moa na lobogu na mudo vaga igita a donaginia i dani eni.

19 mi muri me ke labatugua kesa na tsomo sere se na tuputupu tsitsi-sere tana nauna i tana e tsope tana idana, maia nina aqo ke ba laba i konina na manetabu.

20 Ma na manetabu ke vilekea, me ti vaga na tutupuna ke rerei vaga laka ti ke qou liusia na liligina tana kokorana ma na vuvuluna ke sere, maia sauba ke tsarivania laka aia e kaulinaqu. Aia e kesa na lobogu seko e tuturiga tana tsope.

21 Me ti vaga na manetabu ke vilekea me ke tsodoa laka e tau sere na vuvuluna, me laka na vora e tau ganiqou liusia na liligina, me seresereaga moa na rereina, ma nina aqo na manetabu ke moloa ke totu tabaligi i laona ke vitu na dani.

22 Me ti vaga na tupu ia ke gani babâ moa na kokorana na tinoni ia, me sauba na manetabu ke tsarivania laka aia e kaulinaqu; na lobogu seko e totu i konina.

23 Me ti vaga na tupu ia ke tau oli me ke tau goto gania babâ moa na kokorana, maia na palena lê moa na tsope, ma na manetabu sauba ke tsarivania laka aia e male dou tana vovorona na lotu.

24 “Me ti vaga kesa ke gania na lake me ke takevu na kokorana, mi tana nauna e gania na lake e sere se e tsitsi-sere,

25 me sauba na manetabu ke vilekea. Me ti vaga ke reia na vuvuluna ke sere tana nauna e gania na lake, ma na vora ke qou liusia na liligina, maia nogoria na lobogu seko e tuturiga tana nauna e gania na lake, ma na manetabu ke tsarivulagia vania laka aia e kaulinaqu.

26 Me ti vaga na vuvuluna e tû i laona ke tau

sere, ma na vora e tau qou liusia na liligina, me seresereaga moa na rereina, ma na manetabu ke moloa ke totu tabaligi i laona ke vitu na dani.

²⁷ Mi tana vitunina dani me sauba na manetabu ke vileketugua, me ti vaga aia ke reia laka e gani babâ moa na kokorana, maia nogoria na lobogu seko, ma na manetabu nina aqo ke tsarivulagia vania na tinoni ia laka e kaulinaqu.

²⁸ Me ti vaga na tupu ia ke totu atsa vaga moa me tau goto raratsu, me seresereaga moa na rereina, maia e tau na lobogu seko. Maia na manetabu ke tsarivulagia vania laka e male dou moa tana vovorona na lotu, rongona aia na palena lê moa tana nauna e gania na lake.

²⁹ “Me ti vaga ke kesa na mane se na daki ke vora na lovana se na ngongoena,

³⁰ ma nina aqo na manetabu ke vilekea. Me ti vaga ke reia laka na vora ia e qou liusia na liligina, ma na vuvuluna ke milamilaga mara tuturiga na tagori, maia nogoria na lobogu seko, ma na manetabu ke tsarivulagia vania na tinoni ia laka aia e kaulinaqu.

³¹ Me ti vaga kalina na manetabu ke vilekea na vora ia, me ke reia laka e tau vaga ti ke qou liusia na liligina, me tau moa mamauriga dou na vuvuluna i laona, maia sauba moa ke moloa na tinoni ia ke totu tabaligi i laona ke vitu na dani.

³² Mi tana vitunina dani ma na manetabu sauba ke vileketugua na vora ia, me ti vaga ke tau goto gani babâ moa, me ke tau milamilaga na vuvuluna i laona, me ke tau goto qou liusia na liligina,

³³ eo, ma na tinoni ia nina aqo ke tsara

polipolia tana nauna e totu na vora. Ma na manetabu sauba ke moloa ke totu tabaligi i laona ke vitu goto na dani.

³⁴ Mi tana vitunina dani, ma na manetabu nina aqo ke vileketugua na vora ia, me ti vaga ke reia laka e tau goto gani babâ moa, me ke tau goto vaga ke gani qoua liusia na liligina, maia sauba ke tsarivulagia vania laka aia e totu male nogo tana vovorona na lotu. Nina aqo na tinoni ia ke tsagimaledougira na polona, maia ke maletugua.

³⁵ Me ti vaga na vora ia ke tuturiga visutugua murina ara tsarivaninogoa laka aia e male nogo,

³⁶ mi tana maia na manetabu sauba ke vileketugua. Me ti vaga ke reia laka na vora ia ke gania babâ moa, me tau goto kilia ke lavea laka ti ke reia ke mila na vuvuluna; rongona e labamaka nogo laka na lobogu seko e totu i konina.

³⁷ Me ti vaga na manetabu e padâ laka na vora ia e tau raratsu, me dadato varimaauri na vuvuluna i laona, ma na vora ia e mavu nogo, ma na manetabu ke tsarivulagia vania laka aia e maletugua tana vovorona na lotu.

³⁸ “Mi kalina ti vaga kesa na mane se na daki ke totu na tuputupu tana kokorana,

³⁹ ma na manetabu nina aqo ke vilekea na tinoni ia. Me ti vaga ke reia laka igira na tuputupu ara papasaga sere lê moa, maia na kinikiniuga lê moa e tavongani laba tana kokorana na tinoni ia; maia e totu male dou moa tana vovorona na lotu.

⁴⁰⁻⁴¹ “Me ti vaga kesa na mane me ke tagoriligi lê moa na kolina ivuna tana murina lovana se tana nagona lovana, maia e tau gini kaulinaqu.

⁴² Me ti vaga ke labadato kesa na vora tana latina me ke tsitsi-sere, maia nogoria na lobogu seko.

⁴³ Ma na manetabu nina aqo ke vilekea, me ti vaga ke reia na vora ia ke tsitsi-sere,

⁴⁴ ma na manetabu ke tsarivulagia vania laka na lobogu seko e laba tana lovana.

⁴⁵ “Ma na tinoni e tsodoa na mudo nina aqo ke sagelia na polo tataratsi, me ke laka na komuana na ivuna, me ke tangolipoia na mangana me ke gudato, ‘!Au mudo inau, au mudo inau!’

⁴⁶ Maia e kaulinaqu tana tagu popono e totu na lobogu seko ia i konina, ma nina aqo ke ba totu tabaligi tania na vera ma na tinoni tavosi.

Na Ketsa Ara Kalegira na Omea Voko

⁴⁷ “Mi kalina ti vaga na voko† ke totu tana polona tinoni, atsa moa ti na polo ia ara aqosiginia na ivuna sipi se na polo vovosi laka,

⁴⁸ se i konina kesa turina moa na polo vovosi laka se na polo ara aqosiginia na ivuna sipi, se na turina na kokorana na omea tuavati, se kesa na omea ara aqosiginia na kokorana na omea tuavati,

⁴⁹ me ti vaga na voko ia e mamaraoga se ke tsitsiaga na rereina, maia nogo na vatana na voko e dona na tavosa bamai me kilia kara tusuvulagia vania na manetabu ke reia.

⁵⁰ Ma na manetabu ke vilekea me ke moloa ke totu tabaligi i laona ke vitu na dani.

---

† 13:47 13:47 Tana goko Hibru na ‘mudo’ ma na ‘voko’ e kesa moa na soa ara soaginkaira.

⁵¹ Mi tana vitunina dani ma nina aqo ke vileketugua, me ti vaga ke reia na voko ia e tavosa bamai, ma na omea ia e kaulinaqu.

⁵² Ma nina aqo na manetabu ke kodoa, rongona na vatana na voko vaga ia e dona sosongo na tavosa bamai me kilia na kodoligiana tana lake.

⁵³ “Me ti vaga kalina na manetabu ke vilekea me ke reivulagia laka na voko e tau tavosa bamai tana omea ia,

⁵⁴ maia ke ketsaligira kara kotsamaledoua ma kara mololigia i laona ke vitu goto na dani.

⁵⁵ Mi muri, maia ke vileketugua, me ti vaga ke reia laka na voko ia e tau goto oli na rereina, me atsa ti e tau goto tavosa bamai, maia na omea ia e kaulinaqu moa; ma nina aqo ke kodoa, atsa moa ti na voko seko ia e totu tabana i laona se i taba.

⁵⁶ Me ti vaga kalina na manetabu ke vileketugua, me ke reia na vokona e tau nogo labamaka, maia ke ratsiligia na turina na polo se na omea tana e totu na voko.

⁵⁷ Mi muri, ti vaga na voko ia ke labavisu tugua, me ke tuturiga tugua na tavosa bamai, maia na tamanina nina aqo ke kodoa na omea ia.

⁵⁸ Me ti vaga ke kotsâ na omea ia me ke nanga na tuputupuna ma nina aqo ke kotsamaletugua, me sauba ke maletugua tana vovorona na lotu.”

⁵⁹ Miani nogoria e vaga na ketsa e kalea na voko e laba tana polona tinoni, atsa moa ti na polo ara aqosiginia na ivuna sipi se na polo vovosi laka, se i konina kesa turina moa na polo vovosi laka, se na polo ara aqosiginia na ivuna sipi, se kesa tana omea ara aqosiginia na koko-

rana na omea tuavati, na mani tsodovulagiana laka ti na omea ia e kaulinaqu se tau kaulinaqu tana vovorona na lotu.

14

Na Suisui Kalina e Mavu Nogo Na Mudona Kesa Tinoni

¹ Ma na Taovia e sauvania a Moses

² na vovorona na ketsa vaga girani tana rongona na suisui murina kalina e mavu nogo na mudona kesa tinoni. “Tana dani tsotsodo i tana kara katevulagia vania kesa tinoni laka aia e male nogo tania na mudona, ma niqira aqo kara adi bâ i konina na manetabu,

³ maia na manetabu ke adirutsumia i taba i tano tania na vera me ke vilekea. Me ti vaga ke reia laka e sui nogo gana lobogu,

⁴ ma nina aqo na manetabu ke raia ke adimaia ke ruka na manu ara ka male dou taonia na vovorona na lotu, kolugotoa kesa na tapana na gai na sida, me ke kesa na kolina itai tsitsi, me ke kesa na kokopuna na qoraqora.

⁵ Mi muri, ma na manetabu ke ketsaligira kara matesia kesa ka vidaqira na manu i kelana kesa na popovatu i tana e totu na kô maroga ara vasini torea moa tana vuravura.

⁶ Mi muri maia ke adia na rukanina manu kolu tapana na gai na sida, ma na kolina na itai tsitsi ma na kokopuna na qoraqora, me ke lumigira i laona na gabuna na manu ara matesinogoa.

⁷ Me ke tsirikagini bâ na gabu ke vitu kalina i konina na tinoni aia ara nauvania na suisui, matena e sui nogo gana lobogu seko, mi muri

ke tsarivulagia vania laka e male nogo. Me ke moloa na manu mamauri ke lovoligi.

⁸ Ma na tinoni ia ke bâ me ke tsagimaledougira na polona, me ke tsaraligigira na ivuna sui me ke lesomale dou; maia sauba ke gini totu maletugua tana vovorona na lotu, me ke tangomana tugua ke sage bâ i laona na vera, me tabu vania moa ke sage i laona nina valepolo segeni ke vitu goto na dani.

⁹ Mi tana vitunina dani maia ke tsaratugua na lovana, ma na ngolana, ma na vasuna matana, migira sui lakalaka na ivuna tavosi tana kokorana; me ke tsagimalegira na polona me ke leso dou, mi tana ti aia ke gini maletugua tana vovorona na lotu.

¹⁰ “Mi tana alunina dani maia nina aqo ke adimaia ke ruka na dalena sipi mane me ke kesa na dakina me ke kesa moa tu ngalitupaqira, me ke tau seko sa tabana tu koniqira, me ke tolu na kilo na pulaoa lalo koluginia ke labu tolu na dangana na oela na olive.

¹¹ Ma na manetabu sauba ke adia na tinoni ia kolugira nina omea sui agana na mani savori me ke bâ i matasapana na Valepolo i tana e totu na Taovia.

¹² Mi tana maia na manetabu sauba ke adia kesa ka vidaqira na sipi mane kolua na oela na olive, me ke savoria ngiti sausau na volivisu, vaga kesa na vangalaka dou bâ vania na Taovia me ke lia gana tuva na manetabu.

¹³ Mi muri me ke labumatesia na sipi tana nauna tabu i tana ara matesigira na omea tuavati agana na savori-sausau mateqira na sasi ma

na savori-kodokodo. Nina aqo nogo ke nauvaganana ia, rongona na sausau na volivisu, vaga goto na savori-sausau mateqira na sasi, igira sui gana tuva na manetabu, mara tabu loki sosongo.

¹⁴ Ma na manetabu ke adia na turina na gabuna na sipi me ke molo bâ tana rarauna na kulina madoa, mi tana kakau lokina na limana madoa, mi tana kakau lokina na tuana madoa aia na mane ara nauvania na vovorona na suisui.

¹⁵ Mi muri ma na manetabu ke adia na turina na oela na olive me ke qetu bâ tana perana limana mauli segeni nogo ia,

¹⁶ me ke lumia kesa na kakauna na limana madoa i laona, me ke tsirikagini bâ ke vitu kalina i tana nogo i matana na Taovia.

¹⁷ Me ke adigotoa na turina na oela e totu nogo tana perana limana ma na turina na gabuna sipi, me ke molobavania tana rarauna na kulina madoa, mi tana kakau lokina na limana madoa, mi tana kakau lokina na tuana madoa aia na mane ara nauvania na aqona na suisui.

¹⁸ Mi muri maia ke molo bâ i lovana na mane ia na turina na oela e kauvisu tana perana limana. Ke nauvaganana nogo ia ti ke gini naua na aqona na suisui matena na mane ia.

¹⁹ “Mi tana ma na manetabu ke naua na savori-sausau matena na sasi, me ke naugotoa na aqona na suisui matena na mane ia. Mi murina ia, maia ke labumatesia na sipi agana na mani savori-kodokodo,

²⁰ me ke savorikolua na sausau na uiti i kelana na belatabu. Ke nauvaganana nogo ia ti ke gini naua na aqona na suisui, ma na mane ia ke gini maletugua taonia na vovorona na lotu.

21 “Me ti vaga na mane ia e tau tamani sa omea, me gini utu gana vania ke sau na vangana sui na savori vaga girani, ma nina aqo ke adia kesa moa na dalena sipi mane ke lia nina sausau na volivisu, aia nogo nina vangalaka dou bâ vania na Taovia me ke lia gana tuva na manetabu. Me ke adia kesa moa na kilo na pulaoa lalo koluginia ke labu tolu na dangana na oela na olive, agana na nauana na sausau na uiti.

22 Me ke adimaigotoa ke ruka na kulukulu se na kurau, kesa agana na mani savori-sausau matena na sasi, me kesa agana na savori-kodokodo.

23 Mi tana alunina dani maia ke saugira vania na manetabu i matsapana na Valepolo.

24 Maia na manetabu ke adia na sipi ma na oela na olive, me ke saugira vaga kesa na vangalaka dou bâ vania na Taovia me ke lia gana tuva na manetabu.

25 Ma na manetabu ke labua na dalena sipi ia me ke adia na turina na gabuna, me ke molo bâ tana rarauna na kulina madoa na mane ia, mi tana kakau lokina na limana madoa, mi tana kakau lokina na tuana madoa.

26 Ma na manetabu ke getu bâ na turina na oela tana perana limana mauli segeni nogo ia,

27 me ke lumia kesa na kakauna na limana madoa tana oela ia, me ke tsirikagini bâ ke vitu kalina i tana nogo i matana na Taovia.

28 Me ke molobagotoa na turina oela i tana aia e molonogoa na gabu: tana rarauna na kulina madoa na mane ia, mi tana kakau lokina na limana madoa, mi tana kakau lokina na tuana madoa.

²⁹ Ma na turina na oela e totuvisu tana perana limana ke moloa i lovana na mane ia. Nina aqo ke nauvaganana nogo ia ti ke gini naua na aqona na suisui matena na mane ia.

³⁰ Mi muri, maia ke savoria kesa ka vidaqira na kulukulu se na kurau,

³¹ agana na savori-sausau matena na sasi, me ke kesa agana na savori-kodokodo, kolua na sausau na ulti. Ke nauvaganana nogo ia ti na manetabu ke gini naua na aqona na suisui matena na mane ia.

³² Iani nogoria na vovorona na ketsa e kalea na tinoni e gadovia na mudo, me utugana vania na sauana na vangana popono na omea e kilia agana na suisui.”

Na Voko i Laona na Vale

³³ Na Taovia e tsarivanikaira a Moses ma Aaron,

³⁴ “Kalina kamu sage tana vera ni Kanaan, i tana nogo inau au vangaraua na sauvaniamui kamu gini tamanina sailagi,

³⁵ me ti vaga ke kesa ke tsodovulagia laka na Taovia e moloa na voko i laona valena maia nina aqo ke bâ i konina na manetabu me ke tsarivulagia vania.

³⁶ Ma na manetabu ke ketsalia na tamanina na vale ia ke adiligigira talu pipi sui lakalaka nina omea tania na valena, ti aia ke bâ me ke vilekea na voko i laona; me ti vaga na tamanina ke tau adiligigira talu nina omea sui, migira ara totuvisu i laona sauba kara kaulinaqu goto. Mi muri ti na manetabu ke ba sage i laona na vale ia,

³⁷ me ke vilekea na voko. Me ti ke reigira visana na tuputupu mamaraoga se tsitsiaga ara tuturiga na ganiana i laona na ponopono,

³⁸ maia ke rutsuligi tania na vale ia, me ke ravekakaia, me ke vongoa i laona ke vitu na dani.

³⁹ Mi tana vitunina dani maia ke visu me ke vileketugua na vale ia. Me ti vaga ke reia na voko ke gani babâ moa,

⁴⁰ maia nina aqo ke raia na tamanina na vale ia ke loqoligigira na vatu voko me ke ba tsoniligigira kesa tana tsavutsavu i taba i tano tania na vera.

⁴¹ Mi murina ia, ma nina aqo ke karimalegira na ponopono i laona na valena, me ke karogira sui na duduna na simente ara puka me ke tsoniligigira kesa tana tsavutsavu i taba i tano tania na vera.

⁴² Me ke adigira na vatu vaolu me ke oliginigira na vatu aia e loqoligigira nogo, me ke adia na simente vaolu me ke poroginitugua na ponopono.

⁴³ “Me ti vaga na voko ke labavisutugua tana vale ia murina kalina ara loqoligigira nogo na vatu seko, mara karimalegira nogo na ponopono mara poro vaolusigira nogo,

⁴⁴ ma na manetabu nina aqo ke bâ me ke reia. Me ti vaga na voko e tavosa babâ moa, ma na vale ia e kaulinaqu.

⁴⁵ Ma nina aqo na tamanina ke toroveo ponoo, me ke karosaigira na vatuna, ma na gaina, ma na duduna na simente, me ke kalagai-gira sui vano kesa tana tsavutsavu i taba i tano tania na vera.

⁴⁶ Me ti ke kesa ke ba sage i laona na vale ia

kalina ara ravekakaisinogoa, maia ke kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

⁴⁷ Me ti vaga kesa ke ba tsaro se ke mutsagana i laona na vale ia, ma nina aqo ke tsagimalegira na polona.

⁴⁸ “Me ti vaga kalina na manetabu ke mai na vilekeana tugua na vale ia, me ke tau reia na voko ke labavisutugua murina kalina ara poro vaolusitugua, maia sauba ke tsarivulagia laka na vale ia e tau nogo kaulinaqu, rongona na voko e nangaligi saikesa nogo.

⁴⁹ Magana ke gini suia na vale ia me ke gini male dou tugua, maia na tamanina ke adia ke ruka na manu, me ke visana tapana na gai na sida ma na kokolina na itai tsitsi ma na kokopuna na qoraqora me ke adigira sui vania na manetabu.

⁵⁰ Maia na manetabu ke ba matesia kesa ka vidaqira na manu i kelana kesa na popovatu i tana e totu na kô maroga ara vasini torea moa tana vuravura.

⁵¹ Mi muri, maia ke adigira na tapana na gai na sida, ma na kokopuna na qoraqora, ma na kokolina na itai tsitsi kolua na manu mamauri, me ke lumi tsunagira sui tana gabuna na manu aia e matesinogoa, mi laona goto na kô ara vasini moa torea tana vuravura, me ke tsirikagini bâ tana vale ia ke vitu kalina.

⁵² Mi tana nauvaganana ia, maia ke suia na vale ia kolua na gabuna na manu, ma na kô maroga, ma na manu mamauri, ma na tapana na gai na sida, ma na kokopuna na qoraqora ma na kokolina na itai tsitsi.

⁵³ Mi muri maia ke lovosia na manu mamauri

me ke lovovano i taba i tano tania na vera tana poi mangasâ. Ke nauvaganana ia ti ke gini naua na aqona na suisui matena na vale ia, me ke maletugua taonia na vovorona na lotu.

⁵⁴ “Igirani nogo na vovorona na ketsa tana rongoqira na mudo;

⁵⁵⁻⁵⁶ na vora, na tsope ma na tsomo; ma na voko tana polo ma na vale.

⁵⁷ Ma na ketsa girani ara vota makalia tana rongona ti kesa na omea ke kaulinaqu se ke totu male taonia na vovorona na lotu.”

15

Na Omea Tau Male e Rutsu Tana Konina Tinoni

¹ Ma na Taovia e sauvanikaira goto a Moses ma Aaron na vovorona na ketsa girani

² kara muria igira na tinoni ni Israel. “Kalina ti vaga kesa na mane ke tsodoa na saqerebei, ma na mane ia e tau male tana vovorona na lotu,

³ atsa moa ti vaga ke roro na butongo se ke ponotia na sautuna.

⁴ Me ti vaga na mane ia ke totu se ke tsaro konina kesa na nige, ma na nige ia e kaulinaqu.

⁵ Masei ti ke pelelea moa na nige ia,

⁶ se ke totu i konina sa omea e gini totu na mane ia, ma na tinoni ia nina aqo ke tsagimalea na polona me ke lesou dou, me totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

⁷ Masei ti vaga ke pelelea moa na mane e gadovia na lobogu vaga ia, ma nina aqo ke tsagimalea na polona me ke lesou dou, me totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

⁸ Me ti vaga na mane e gadovia na lobogu ia ke tsuvelia kesa aia e totu male tana vovorona na lotu, ma nina aqo na tinoni ia ke tsagimalea na polona me ke leso dou, me totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

⁹ Me ti vaga na mane ia ke totukae i kelana na omea gana na totukae tana asi, ma na omea na totukae ia e kaulinaqu.

¹⁰ Masei ti ke pelea moa sa omea na mane ia e gini totu ma na tinoni ia e totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi. Me ti vaga ke kesa ke kalagaia sa omea na mane ia e gini totu, ma nina aqo ke tsagimalea na polona me ke lesomale dou, me totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

¹¹ Me ti vaga na mane e gadovia na lobogu vaga ia ke pelea moa sa tinoni tavosi me ke tau vati vulia moa na limana, ma nina aqo na tinoni aia e pelea ke tsagimalegira na polona me ke lesomale dou, me totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

¹² Pipi na popovatu na mane ia ke pelea niqira aqo kara tairutua, me ti vaga kesa na popo gai aia ke pelea, ma niqira aqo kara vulimaledoua.

¹³ “Mi murina kalina ke sui na lobogu e gadovia na mane ia, ma nina aqo ke pitu talu ke putsu ke vitu na dani, mi muri ti ke tsagimalea na polona, me ke ba leso kesa tana kô vuravura male dou, maia sauba ke maletugua tana vovorona na lotu.

¹⁴ Mi tana alunina dani ma nina aqo na mane ia ke adi bâ ke ruka na kulukulu se na kurau i matana na Valepolo i tana e totu na Taovia me ke saukaira vania na manetabu.

¹⁵ Ma na manetabu ke savoria kesa ka vidaqira

vaga na savori-sausau matena na sasi, ma na rukanina ke nauginia na savori-kodokodo. Ke nauvaganana ia ti ke gini naua na aqona na suisui matena na mane ia.

¹⁶ “Mi kalina ti vaga kesa mane ke tavongani rutsu lê na konagana, nina aqo ke lesovimalea na konina popono, me totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

¹⁷ Ti ke puka i konina kesa na polo se kesa na omea ara aqosiginia na kokorana na omea tuavati, ma nina aqo ke vulimalea na omea ia, me totu kaulinaqu moa poi tsau tana ngulavi.

¹⁸ Mi murina kara ka vainaugi kaira na mane ma na daki ma ka niqira aqo kara ka lesomale dou, mara ka totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

¹⁹ “Mi kalina ti ke laba nina tagu na reivula kesa daki, ma na daki ia e totu kaulinaqu i laona ke vitu na dani. Masei ti vaga ke pelelea moa na daki ia maia e totu kaulinaqu goto poi tsau tana ngulavi.

²⁰ Ma na omea sui aia ke gini totu, se ke gini tsaro tana tagu aia e reivula, igira sui ara kaulinaqu.

²¹⁻²³ Masei ti vaga ke pelelea moa na nigena na daki ia se na omea aia e gini totu, ma nina aqo ke tsagimalea na polona me ke lesou dou, me totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

²⁴ Me ti vaga kesa na mane ke tsarokolua na daki ia tana tagu aia e reivula, ma na mane ia e savunigotoa nina kaulinaqu na daki ia, maia goto e gini kaulinaqu i laona e vitu na dani, ma na nige tana aia e tsaro e kaulinaqu goto.

25 “Ti vaga ke kesa daki ke tavongani reivula visana na dani kalina e tau vati tsau moa nina tagu, se ke reivula babâ moa kalina e sui nina tagu, ma na daki ia e gini kaulinaqu tana tagu popono e vanoli gabu, vaga nogo tana tagu kalina aia e reivula laka.

26 Me ti vaga sa nige aia ke tsaro i konina, se sa omea ke gini totu tana tagu vaga ia, ma na omea ia e kaulinaqu.

27 Masei ke pelegira moa na omea ia maia goto e kaulinaqu, ma nina aqo ke tsagimalea na polona me ke leso dou; me gini totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi.

28 Mi kalina ke sui na reivula ma nina aqo ke pipitu goto ke vitu na dani, ti aia ke male tugua taonia na vovorona na lotu.

29 Mi tana alunina dani maia ke adia ke ruka na kulukulu se na kurau, me ke ba sauvania na manetabu i matsapana na Valepolo i tana e totu na Taovia.

30 Ma na manetabu sauba ke savoria kesa ka vidaqira agana na savori-sausau matena na sasi, me ke kesa agana na savori-kodokodo, ti ke gini naua na aqona na suisui matena na daki ia.

31 “Ka nimui aqo nogo kagamu kamu ka parovatavigira kakai na toga ni Israel tana rongona na naqu vaga ia tana koniqira, ma kara tau ba sage tana niqu Valepolo Tabu aia e totu i levugaqira ma kara naqugasiasia. Me ti vaga kara nauvaganana ia, me sauba kara mate.”

32 Igirani nogo na ketsa ara kalea tana rongona kesa mane kalina e tsodoa na saqerebei, se ke rutsumilea na konagana,

³³ mi tana rongona kesa daki kalina aia e reivula, se kalina kesa na mane e maturu kolua kesa na daki aia e totu kaulinaqu moa tana vovorona na lotu.

16

Na Dani Tabu na Sese

¹ Na Taovia e goko vania a Moses murina ka mateaqira kaira na dalena mane a Aaron, rongona ara ka gini savoria na lake lê vania na Taovia.

² Me tsarivaganana iani, “Ko tsarivania a Aaron na tasimu ke laka saikesa na tavongani sage bâ tana Nauna Tabu Loki Sosongo i murina na polo katsi. Ke sage bâ tana tagu lelê moa inau kau titivania, rongona i tana nogo inau au totu i laona na parako i kelana na vovongona na Bokisi na Taso. Me ti vaga aia ke petsakoe me ke tavongani sage bâ maia sauba ke mate.

³ “Idavia ke sage bâ tana Nauna Tabu Loki Sosongo ma nina aqo ke adimai talua ke kesa na buluka mane vaolu agana na savori-sausau matena na sasi me ke kesa na sipi mane agana na savori-kodokodo.

⁴ Ke lesomale dou talu, me ke sageligira na polona na manetabu: na polokatsi vovosi laka, ma na polo ni laona, na itai na soripolo, ma gana kepi.

⁵ “Migira na saikolu popono ni Israel kara adimai vania a Aaron ke ruka na naniqoti mane agana na savori-sausau matena na sasi, me ke kesa na sipi mane agana na savori-kodokodo.

⁶ Maia nina aqo ke savori idatalua ke kesa na buluka mane agana na mani kodoputsa mateqira nina sasi segeni nogo ia migira sui i valena.

⁷ Mi muri, maia ke adibakaira na naniqoti mane i matsapana na Valepolo Tabu.

⁸ Mi tana maia ke gini tsonikutsu ruka na watu, i konina kesa ara kiria na goko vaga iani 'vania na Taovia', mi konina kesa 'vania a Asasel*'.

⁹ Maia Aaron nina aqo ke gini savori-sausau matena na sasi na naniqoti e gado tana tsonikutsu laka nina na Taovia.

¹⁰ Ma na naniqoti e gado tana tsonikutsu laka nina Asasel nina aqo a Aaron ke adimamauri bâ vania na Taovia, mi muri me ke molovanoa vania Asasel i laona na kaomate, agana ke gini kalagailigira niqira sasi na toga.

¹¹ "Mi kalina a Aaron ke tû na savoriana na buluka mane agana na sese matena nina sasi segeni ia migira sui i valena,

¹² maia ke adia na tapala tapetape, me ke molotsavua i konina na madaova gagâ e adia tana belatabu, me ke ruka na kakarona na bulunagai uruuru laka, me ke adivanogira i laona na Nauna Tabu Loki Sosongo.

¹³ Mi tana, i mataqu inau na Taovia, aia ke ba moloa na bulunagai uruuru tana lake, ma na punguna na bulunagai uruuru ke poisi poponoa na vovongona na Bokisi na Taso, rongona ke gini utu vania na reiana me ke tau mate.

---

* **16:8 16:8** Na rongona na soa a Asasel tana goko Hibru e tau donadougina ke kesa i dani eni; e tau utu ti na soana sa tidao e totu i laona na kaomate.

¹⁴ Maia ke adia na turina na gabuna na buluka me ke lumia na kakauna i laona me ke tsirikagini bâ i kelana na vovongona, mi muri me ke tsirikagini ba gotoa ke vitu kalina i matana na Bokisi na Taso.

¹⁵ “Mi murina ia, maia ke matesia na naniqoti gana na savori-sausau matena niqira sasi na toga, me ke adisagea na gabuna i laona na Nauna Tabu Loki Sosongo, me ke tsirikagini bâ tana vovongona, mi matana na Bokisi na Taso vaga nogo na omea e nauginia na gabuna na buluka.

¹⁶ Mi tana nauvaganana nogo ia, ti aia ke gini pungua na Nauna Tabu Loki Sosongo tania na naquqira ma niqira sasi sui na toga ni Israel. Nina aqo aia ke nauvaganana vania na Valepolo, rongona na Valepolo ia e totu i levugana patu-patu na nauna tana ara tototu igira, ma na nauna ia e tau masidi tana vovorona na lotu.

¹⁷ Me ke tû kalina a Aaron ke sage bâ na nauana na aqona na punguana na Nauna Tabu Loki Sosongo me ke tsau kalina aia ke rutsumai, ke laka goto na totu ke kesa i laona na Valepolo. Mi kalina aia ke nausuinogoa na aqona na suisui matena nina sasi segeni nogo, ma niqira sasi goto nina tamadale, ma na saikolu popono,

¹⁸ maia nina aqo ke rutsu tania na Valepolo me ke bâ pungugotoa na belatabu agana na savori-kodokodo. Ke adigotoa na turina na gabuna na buluka mane ma na naniqoti, me ke saluvaginitugira popono na gai ara tu katsadato tana vati tsukena na belatabu.

¹⁹ Me ke lumia na kakauna tana gabu me ke tsirikagini bâ ke vitu kalina tana belatabu.

Mi tana nauvaganana ia aia ke punguginia na belatabu tania niqira sasi na toga ni Israel me ke gini totu maletugua.”

Na Naniqoti e Kalagaivanoa Niqira Sasi na Toga

²⁰ Ma na Taovia e tsarigotoa, “Kalina a Aaron ke nausuinogoa na aqona na punguana na Nauna Tabu Loki Sosongo kolua na Valepolo popono ma na belatabu, maia nina aqo ke sauvania na Taovia na naniqoti mamauri e gado tana tsonikutsu laka aia nina a Asasel.

²¹ Maia ke molokaekaira na limana i lovana na naniqoti ia me ke katevulagigigra pipi sui lakalaka na omea seko ara naua, ma niqira sasi ma niqira petsakoe igira na toga ni Israel, mi tana nauvaganana ia aia ke molobagira sui tana lovana na naniqoti ia. Mi muri me ke molovania kesa na mane ke tsialigi bâ tana kaomate.

²² Ma na naniqoti ia sauba ke kalagailigigira pipi sui niqira sasi kesa tana nauna mangu lê.

²³ “Mi muri, maia Aaron ke sagetugua i laona na Valepolo, me ke tsoraligigira na polona manetabu aia e sageligira nogo tana idana aia e ba sage tana Nauna Tabu Loki Sosongo, me ke mololegira i tana.

²⁴ Maia ke ba leso kesa tana nauna tabu me ke sageligira tugua na polona segeni. Mi murina ia, ti aia ke rutsu i tano me ke naua na savori-kodokodo matena nina sasi segeni ma niqira sasi na toga sui.

²⁵ Ke kodoa tana belatabu na seregana na omea tuavati agana na savori-sausau matena na sasi.

²⁶ Maia na mane e tsiavanoa na naniqoti vania a Asasel tana kaomate, nina aqo ia ke tsagimalegira na polona me ke lesomale dou ti ke visumaitugua i vera.

²⁷ Kaira na buluka mane ma na naniqoti ara gini aqo tana savori-sausau matena na sasi, ma ka gabuqira ara adivanonogoa i laona na Nauna Tabu Loki Sosongo gana na gini aqo tana veoligiana na sasi, kara adivanokaira i taba tania na vera, ma kara ba kodogira sui na kokorana, ma na lakana, ma na tinaena.

²⁸ Ma na tinoni e kodogira na omea girani nina aqo ke tsagimalegira na polona, me ke lesomale dou, ti ke visumaitugua i vera.”

Na Lokisiana na Dani Tabu na Sese

²⁹ Me goko moa na Taovia me tsaria, “Igirani nogo na vovorona na ketsa niqira aqo kara murigira tana tagu sui ke mai. Tana sangavulunina dani i laona na vitunina vula igira na Israel migira na tinoni ni veratavosi igira ara mauri i laogira, niqira aqo kara tsonivitoaqira segeni ma kara tau goto pelea sa aqo.

³⁰ Mi tana dani nogo ia kara naua na aqona na suisui kara gini tanusi tania niqira sasi, ma kara gini masidi doutugua taonia na vovorona na lotu.

³¹ Ma na dani ia, na dani tabu loki sosongo, na dani i tana igira kara tsonivitoaqira segeni ma kara tau saikesa pelea sa aqo. Na vovorona na ketsa girani niqira aqo kara murigira tana tagu sui ke mai.

³² Maia moa na Mane Tabu Loki, aia ara tabua mara molokaea ke tangolidatoa nina aqo na

tamana, aia moa e ulagana ke naua na aqona na suisui. Me ke sageligira na polona manetabu

³³ me ke pungua na Nauna Tabu Loki Sosongo, kolua na Valepolo popono, ma na belatabu, me ke naua na aqona na suisui mateqira na manetabu migira na toga popono ni Israel.

³⁴ Na vovorona na ketsa girani niqira aqo kara murigira tana tagu sui ke mai. Na aqo tabu iani kara aqosia kesa kalina i laona pipi na ngalitupa na mani veoligiaqira niqira sasi na toga ni Israel.”

Migira ara nauvaganana nogo na Taovia e ketsaliginia a Moses ke naua.

17

Na Gabu Aia na Omea e Tabu

¹ Na Taovia e ketsalia a Moses

² ke sauvania a Aaron ma na dalena migira sui lakalaka na tinoni tana Israel na vovorona na ketsa girani.

³⁻⁴ “Ti vaga kesa na tinoni ni Israel ke labu bamailea i laona na vera se tabana i tano sa nina buluka, se sa nina sipi, se sa nina naniqoti, agana na savori vaniana na Taovia, me ke tau adimaia ieni tana matsapana na Valepolo i tana e totu na Taovia, ma na tinoni ia e sasi sosongo vaga moa ti ke naua na labu tinoni, ma niqira aqo kara tsidavaginia tania niqira saikolu igira nina tinoni God.

⁵ Ma na rongona na ketsa iani, laka tû kalina eni me ke bâ, niqira aqo igira na tinoni ni Israel kara laka goto na matesiana niqira omea tuavati

tana nauna tavosi bamai lê. Kara adimaigira vania na manetabu i matsapana na Valepolo i tana e totu na Taovia, mi tana nogo kara matesigira agana na savori-kodoputsa tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina.

⁶ Ma na manetabu ke tsirikagini bâ na gabuna tana vati liligina na belatabu e totu i matsapana na Valepolo, me ke kodoa na seregana, rongona na vuruna ke punâ na Taovia me ke gini laona.

⁷ Ma niqira aqo na tinoni ni Israel kara tau goto petsakoe vania na Taovia ma kara ba labugira niqira omea tuavati visana tana nauna bamai lê ma kara savorigira vanigira na tidao. Migira na tinoni ni Israel niqira aqo nogo kara muria na vovorona na ketsa iani tana tagu sui ke mai.

⁸ “Ti vaga ke kesa vidaqira na tinoni ni Israel se ke kesa na tinoni ni veratavosi aia e mauri i laoqira ke savoria kesa na savori-kodokodo, se ke kesa goto na vatana na kodoputsa

⁹ vania na Taovia me ke tau goto naua i matsapana na Valepolo, na tinoni vaga ia kara tsidavaginia tania niqira saikolu igira nina tinoni God.

¹⁰ “Me ti vaga ke kesa vidaqira na tinoni ni Israel, se ke kesa na tinoni ni veratavosi e mauri i laoqira, ke gania na velesi kolu gabu i konina, minau sauba kau piloligi tania, ma kau tsidavaginia tania niqira saikolu igira niqiu tinoni.

¹¹ Na maurina pipi sui lakalaka na omea ma-mauri e totu tana gabu, maia nogo na rongona ti inau au moloketsana laka na gabu sui popono kara qetu bâ tana belatabu, agana na mani

veoligiana niqira sasi na tinoni. Na gabu, aia na pukuna na mauri, maia segeni e susuliga na veoligiana niqira sasi na tinoni.

¹² Aia nogoria na rongona ti au tsarivanigira na tinoni ni Israel laka igira se sa vidaqira na tinoni ni veratavosi ara mauri i laoqira, kara laka saikesa na ganiana sa velesi kolu gabu i konina.

¹³ “Me ti vaga sa vidaqira na tinoni ni Israel, se sa tinoni ni veratavosi e mauri i laoqira ke ba rugu, me ke adia sa omea tuavati se sa manu ke tau valiqira na ganiana, maia nina aqo ke reotsunâ na gabuna tana kao me ke saropunua.

¹⁴ Na maurina pipi sui na omea mamauri e totu tana gabu, maia nogoria na rongona ti au ketsaligira na tinoni ni Israel kara laka na ganiana sa velesi kolu gabu i konina. Me ti vaga ke kesa ke nauvaganana ia, me sauba kau tsidavaginia tania niqira saikolu niqiu tinoni.

¹⁵ “Me ti vaga sa tinoni, atsa moa na tinoni ni Israel se sa tinoni ni veratavosi, ke gania na velesina na omea tuavati e mate segenina, se kara gati matesia na omea tuavati atsi, ma nina aqo ke tsagimalea na polona me ke lesomale dou, me ke totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi, mi tana ti aia ke maletugua taonia na vovorona na lotu.

¹⁶ Me ti vaga ke tau nauvaganana ia, maia sauba ke gadovikede.”

18

Igira na Vatana na Vainaugi e Valina na Nauana

¹ Maia na Taovia e tsarivania a Moses

² ke tsarivanigira na tinoni ni Israel, “Inau nogoria na Taovia nimui God.

³ Kamu laka na muriaqira niqira sasaga igira na tinoni ni Ejipt, i tana amu totu nogo i sau, se niqira sasaga na tinoni ara totu tana kao ni Kanaan i tana inau au adigamu bâ kalina ia.

⁴ Kamu murigira niq ketsa ma kamu naugira na omea sui au ketsaliginigamu. Inau nogo na Taovia nimui God.

⁵ Kamu muridougira niq vali ma niq ketsa au saua vanigamu; me ti kamu nauvaganana ia, me sauba kamu gini mauri. Inau nogo na Taovia.

⁶ “Kamu laka na vainaugi koluana kesa vidaqira na kamamui.

⁷ Kamu laka na paluvangamana na tamamui tana vainaugi koluana na tinamui. Ma kamu laka goto na paluvangamana na tinamui segeni.

⁸ Ma kamu laka goto na paluvangamana na tamamui tana vainaugi koluana kesa vidaqira na tauna tavosi.

⁹ Me vali vanigamu goto na vainaugi koluqira na vavinemui, se kesa segeni na dalena daki na tamamui se na tinamui, atsa moa ti na baka daki ia kara kutisaigamu i laona kesa moa vale se tagara.

¹⁰ Ma kamu laka goto na vainaugi koluana na dalena daki kesa na dalemu; na omea vaga ia ke paluvangamamui sosongo.

¹¹ Kamu laka goto na vainaugi koluana na dalena daki kesa goto na tauna tamamui rongona aia kesa goto na vavinemui igamu.

¹² Kamu laka na vainaugi koluana na vavinena na tamamui, rongona aia na kamana varavara

na tamamui.

¹³ Kamu laka na vainaugi goto koluana na tasina daki na tinamui, rongona aia na kamana varavara na tinamui.

¹⁴ Kamu laka na vainaugi koluana na tauna na tamamui tetelo; rongona aia goto na kamamui varavara.

¹⁵ Kamu laka goto na vainaugi koluana na tauna na dalemui mane

¹⁶ se na tauna kesa na tasimui mane.

¹⁷ Kamu laka goto na vainaugi koluana kesa na dalena daki se na kukuana kesa na daki aia igoe o vainaugi kolunogoa; e tau utu kara kamaga sai kolugamu, mi tana igamu amu gini tsio.

¹⁸ Kamu laka goto na taugaana kesa na tasina daki na taumui kalina e mamauri moa na taumui.

¹⁹ "Kamu laka goto na vainaugi koluana kesa na daki kalina e laba nina tagu na reivula, rongona tana tagu vaga ia maia e kaulinaqu tana vovorona na lotu.

²⁰ Kamu laka goto na vainaugi koluana na tauna kesa na mane tavosi; rongona sauba ke naua ma kamu gini kaulinaqu tana vovorona na lotu.

²¹ Kamu laka na sauana kesa vidaqira na dalemui agana kara gini kodoputsa vania Molek na god peropero, rongona tana nauvaganana ia igamu amu gini paluvangamana na asana God nimui Taovia.

²² Ke laka goto kesa na mane na vaitsovogi koluana kesa na mane tavosi; God e reisavi sosongolia na sasaga vaga ia.

²³ Ke laka goto kesa na mane se kesa na daki na vainaugi koluana kesa na omea tuavati; na

taposasa vaga ia e tau goto tana vovorona na lotu.

²⁴ “Kamu laka goto na nauana sa vatana na sasaga vaga girani ma na gini kaulinaqu tana vovorona na lotu, rongona ara nauvaganana nogo igira na ponotoba, mara gini kaulinaqu igira sui ara totu ida nogo tana kao iani, maia nogo na Taovia e tsialigigira rongona kamu gini sagemai igamu.

²⁵ Niqira sasaga tabaru igira ara sisi loboloboginia na kao popono me gini maresibiga, maia nogo na rongona ti na Taovia e kedeginia na kao ia, ma na kao ia e sove tanigira popono igira na tinoni ara totu ida nogo i laona.

²⁶⁻²⁷ Igira ara naugira na omea maresibiga vaga girani, mara naua me gini kaulinaqu goto na kao ia, migamu nimui aqo kamu laka na reinunu i koniqira. Pipi gamu sui lakalaka, atsa moa ti na tinoni ni Israel se na tinoni ni veratavosi ara totu i laomui, nimui aqo kamu muridougira sui pipi nina vali ma nina ketsa na Taovia,

²⁸ mi tana ti sauba na kao ke gini tau sove tanigamu, vaga e sove tanigira igira na ponotoba ara totu ida nogo i tana.

²⁹ Igamu amu dona nogo laka ase i moa ti vaga ke naugira na vatana na omea maresibiga vaga girani, sauba kara tsidavaginia tania niqira saikolu igira nina tinoni God.

³⁰ “Kamu muridougira na ketsa ma na vali inau au saunogoa vanigamu, ma kamu laka goto na reinunu tana niqira omeomea igira na tinoni ara totu idanogo tana kao iani, ma kamu laka

na nauana sa vidaqira na omea vaga girani ma na gini kaulinaqu i mataqu inau. Inau nogo na Taovia nimui God.”

19

Na Ketsa Gana na Sasaga Laka Ma na Pedegoto

¹ Maia na Taovia e tsarivania a Moses

² ke tsarivaganana iani vanigira na saikolu popono tana Israel, “Nimui aqo kamu doulaka vaga nogo inau na Taovia nimui God au doulaka.

³ Pipi kesa vidamui nina aqo ke kukuni tanikaira na tinana ma na tamana, me ke muridoua na ketsa na mango tana Dani na Sabat, vaga nogo inau au moloketsana vanigamu. Inau nogo na Taovia nimui God.

⁴ “Kamu laka na piloligi taniaqu ma na samasama vaniaqira na titinonina na god peropero; ma kamu laka goto na aqosiginiana na tapala na nunuqira na god peropero ma na samasama vaniaqira. Inau nogo na Taovia nimui God.

⁵ “Mi kalina kamu labua kesa nimui omea tuavati agana na mani savori-kodoputsa tango mana na tinoni kara ganipata na turina, migamu kamu muridougira na vovorona na ketsa inau au saunogoa vanigamu, mi tana ti inau sauba kau tabea nimui sausau.

⁶ Ma nimui aqo kamu gania na velesina na omea tuavati ia tana dani nogo amu labumatesia, se tana dani ngana. Me ti vaga visana na velesina kara tototu moa tsau tana tolunina dani ma nimui aqo kamu kodoligigira,

⁷ rongona ara tau nogo male taonia na vovorona na lotu, me ti vaga ke kesa ke gania, me sauba inau e utu goto kau tabea na adiana nina sausau.

⁸ Masei moa ke gania sauba ke loaga matena, rongona e tau kukuni tania na omea ara balonogoa vaniau, minau sauba kau tsidavaginia tania niqira saikolu igira niqiu tinoni.

⁹ “Mi kalina kamu tsurivia nimui uta ma kamu laka na adiaqira na uiti ara totu tana tsavuna uta, ma kamu laka goto na visubatugua ma na tsakoaqira igira ara kauvisu.

¹⁰ Ma kamu laka goto na visu ma na pitsuaqira na vuana na uaeni ara kauvisu se na tsakoaqira na vuana ara dudu segeni; mologira ma kara totuvisu vanigira na tinoni ara tau tamanina sa omea migira goto na tinoni ni veratavosi. Inau nogo na Taovia nimui God.

¹¹ “Kamu laka goto na komi, se na peqo se na pero.

¹² Kamu laka na gini vatsa pero na asaqu inau, rongona ti kamu nauvaganana ia mamu gini paluvangamana na asaqu inau. Inau nogo na Taovia nimui God.

¹³ “Kamu laka na peqoleana kesa tinoni se na komiana nina omea. Kamu laka na tangolivi-suana na vovolina nina aqo kesa tinoni e aqo vanigamu, kamu laka goto na pituana ke tsau tana dani i muri.

¹⁴ Kamu laka goto na asu vaniana na tinoni e mui kulina, se na molo kapusiana kesa na omea tana sautu i tana ke liu bâ na tinoni e koko matana rongona ke gini tubulagi i konina. Kamu

mataguniau inau. Inau nogo na Taovia nimui God.

15 “Kamu naua na pedegoto kalina kamu tinete; kamu laka na sanga kesa tabana kalina amu pedegira na tinoni ara tau tamani sa omea, se na mataguniaqira igira ara tamani omea danga.

16 Kamu laka na govula gokopero tana rongona kesa tinoni. Mi kalina ti vaga kesa tinoni ara raqâ tana tinete rongona aia e tsukia kesa na sasi loki, migamu amu tangomana kamu sangâ tana goko e dou kamu ba sangâ. E tau dou kamu mui lê, ma kara pedematesia. Inau nogo na Taovia.

17 “Kamu laka goto na molotoba vaniana ke kesa, kamu tovoa moa na vaigotosigi koluana rongona kamu gini tau puka tana sasi tana rongona na tinoni vaga ia.

18 Kamu laka na tangotugu se na reisaviana babâ moa kesa tinoni, nimui aqo kamu galuvegira na kulamui vaga igamu amu galuve segenimui. Inau nogo na Taovia.

19 “Kamu muridougira niqû ketsa ma niqû vali. Kamu laka na tamiana kesa vatana segeni na buluka ke tsauvia nimui buluka; laka goto na tsukana ke ruka tavosi na vatana na mutsa i laona kesa moa na uta. Kamu laka na sageliana na polo ara vosiginia ruka tavosi na vatana na terête.

20 “Me ti vaga kesa na mane ke sasi kolua kesa na baka daki tseka aia ara anevaninogoa kesa na mane tavosi mara tau moa vati vutia, se kara tau vati tamivania ke tanusi tania nina totu tseka, me sauba kara kedekaira moa, me utu

kara matesikaira rongona na baka daki ia e totu tseka moa.

²¹ Nina aqo moa na mane ia ke adi bâ ke kesa na sipi mane i matsapana na Valepolo i tana au totu inau vaga nina sausau na volivisu,

²² ma na manetabu ke nauginia na aqona na suisui gana na veoligiana nina sasi na mane ia, ma God sauba ke padale vania nina sasi.

²³ “Mi kalina kamu ba sage tana kao ni Kanaan ma kamu tsukagira pipi vatana na gai mutsamutsa, me vali vanigamu na ganiana na vuaqira i laona ke tolu ngalitupa.

²⁴ Mi tana vatinina ngalitupa kamu balovaniau inau na vuaqira sui lakalaka na gai mutsamutsa vaga nimui sausau na mani soadouaqu inau na Taovia.

²⁵ Mi tana tsegenina ngalitupa migamu kamu ganigira rago gamui vuana gai mutsamutsa. Me ti vaga igamu amu naua na omea sui girani, me sauba pipi sui nimui gai mutsamutsa kara vungu sosongo bâ. Inau nogo na Taovia nimui God.

²⁶ “Kamu laka na ganiana sa velesi kolu gabu i konina. Kamu laka goto na gini aqo pipi vatana na sosolo, na ketso ma na basutidao.

²⁷ Kamu laka na putsiana na ivu tana ruka tabana na rauvilamui, se na tsaraligiana moa sa turina na ngolamui,

²⁸ se na rapuana na kokoramui, se na pariana na konimui na mani sauvulagiana laka amu melu tana rongona na tinoni mate. Inau nogo na Taovia.

²⁹ “Kamu laka na paluvangamaqira na dalemui daki ma na moloaqira kara lia na rebina niqira

valetabu na ponotoba;* me ti vaga kamu nauvaganana ia, migamu goto sauba kamu mololeau inau ma kamu pilo bâ i koniqira na god tavosi, ma na sasi moa ke dangadato i laona na veramui.

³⁰ Kamu muridoua na ketsa na mango tana Sabat, ma kamu kukuni tania na nauna i tana ara samasama vaniau inau. Inau nogo na Taovia.

³¹ “Kamu laka na rageviaqira na tinoni ara dona na basutidao. Me ti vaga kamu nauvaganana ia, me sauba kamu kaulinaqu tana vovorona na lotu. Inau nogo na Taovia nimui God.

³² “Kamu kukuni tanigira na tuqatuqa ma na dakidaki ma kamu padalokigira. Ma kamu kukuni taniau goto inau na Taovia.

³³ “Kamu laka na rotasiaqira igira na tinoni ni veratavosi ara totu i laomui.

³⁴ Kamu naudou vanigira vaga nogo igamu amu naudoua vanigira gamui verakolu na Israel, ma kamu galuvegira vaga nogo igamu amu galuve segenimui. Kamu padatugua laka i sau igamu goto amu rota na totu tsinogo tana vera ni Ejipt. Inau nogo na Taovia nimui God.

³⁵ “Kamu laka na peqoana ke kesa tana gini aqo na tovo omea arâ tau mana, vaga tana tovo katsina se na tovo mamava se na tovo dangana.

---

* **19:29 19:29** Na daki rebi vaga girani ara totu i laona niqira valetabu na tinoni ponotoba ni Kanaan i tana igira ara samasama vanigira na god peropero mara tutunina laka ara dona na tusumauri. Me ti vaga kara vainaugi kolugira na daki rebi girani me sauba ke lakaga dou na mutsa i laona niqira uta ma niqira omea tuavati kara vasusu dou.

³⁶ Kamu gini aqo moa na tovo omea ara mana, na tovo katsina manana, na tovo mamava manana, ma na tovo dangana manana. Inau na Taovia nimui God, minau nogo au adirutsum-igamu tania na Ejipt.

³⁷ Kamu muridougira sui pipi niq u ketsa ma niq u vali. Inau nogo na Taovia.”

20

God Ke Kedegira Igira Ara Tau Muria Nina Ketsa

¹ Na Taovia e tsarivania a Moses

² ke tsarivanigira na toga ni Israel, “Ti kesa vidamui igamu se sa vidaqira na tinoni ni veratavosi ara totu i laomui ke saua na dalena ke lia agana na mani kodoputsa vaniana Molek na god peropero, ma na saikolu popono kara taimatesiginia na watu.

³ Me ti vaga ke kesa ke sauvaganana ia sa dalena vania Molek na god peropero, maia e naqugasiasa niq u Valepolo Tabu me paluvangamana na asaqu tabu inau, minau sauba kau piloligi tania ma kau tsidavaginiasa tania niqira saikolu niq u tinoni.

⁴ Me ti vaga na saikolu popono kara reilea na sasaga e naua na tinoni ia ma kara tau pedea ke mate,

⁵ minau segeniq u nogo sauba kau piloligi tania kolugira nina tamadale popono, me tanigira goto ara muria tana samasama vaniana Molek. Minau sauba kau tsidavaginigira sui tania niqira saikolu niq u tinoni.

⁶ “Me ti vaga ke kesa ke ragevigira na tinoni ara dona na basutidao, minau sauba kau piloligi tania aia, ma kau tsidavaginia tania niqira saikolu niqū tinoni.

⁷ Kamu parovatavi segenimui me ke doulaka nimui sasaga, rongona inau nogo na Taovia nimui God.

⁸ Kamu muridougira sui niqū ketsa ma niqū vali, rongona inau na Taovia au naua migamu amu gini doulaka.

⁹ “Asei moa ti ke vealaginia na tamana se na tinana, ma nimui aqo kamu matesia. Aia segenina nogo e alomaia gana matemate.

¹⁰ “Me ti vaga kesa na mane ke kibogasia na tauna kesa gana verakolu, ma nimui aqo kamu matesikaira sui na mane ma na daki ia.

¹¹ Me ti vaga kesa na mane ke vainaugi kolua kesa vidaqira igira na tauna na tamana maia e paluvangamana na tamana segeni, ma nimui aqo kamu matesikaira sui na mane ma na daki ia. Ara ka alomai segenia ka gaqira matemate.

¹² Me ti vaga kesa na mane ke vainaugi kolua na tauna na dalena mane, ma nimui aqo kamu matesikaira sui na mane ma na daki ia. Ara ka tsio mara ka alomai segenia ka gaqira matemate.

¹³ Me ti kesa na mane ke vainaugi kolua kesa goto na mane, mi kaira sui ara ka naua na omea e maresibiga loki sosongo, ma nimui aqo kamu labumatesikaira sui. Ara ka alomai segenia ka gaqira matemate.

¹⁴ Me ti vaga ke kesa na mane ke taugâ kesa na daki kolugotoa na tinana, ma nimui aqo kamu kodo matesitugira sui, rongona na omea

paluvangamaga loki ara tu naua. Na omea vaga ia ke laka saikesa na labadato i laomui.

¹⁵ Me ti vaga kesa na mane ke vainaugi kolua kesa na omea tuavati, ma kamu labumatesikaira sui na mane ma na omea tuavati ia.

¹⁶ Me ti vaga kesa na daki ke tovolea na vainaugi koluana kesa na omea tuavati, ma kamu labumatesikaira sui na daki ia ma na omea tuavati. Kaira ara ka alomai segenia ka gaqira matemate.

¹⁷ “Me ti vaga kesa na mane ke taugâ na vavinena segeni, se na dalena daki kesa segeni goto na tauna tamana, ma nimui aqo kamu palu ka vangamaqira i mataqira na toga, ma kamu tsonitsunakaira tania nimui saikolu. Na mane ia e tsiogana, ma nina aqo ke gadovikedena.

¹⁸ Ti vaga kesa na mane ke vainaugi kolua kesa na daki kalina e laba nina tagu na reivula, ma nimui aqo kamu tsonitsunakaira tania nimui saikolu, rongona ara ka kutsia na vali na kaulinaqu tana vovorona na lotu.

¹⁹ “Me ti vaga kesa na mane ke vainaugi kolua na tinana tetelo, se na tasina daki na tamana, sauba kara ka gadovikedena rongona ara ka tsio.

²⁰ Me ti vaga ke kesa na mane ke vainaugi kolua na tauna na niana, maia e paluvangamana sosongo na niana, mi kaira na mane ma na daki sauba kara ka gadovikedena; sauba ke utu goto kara ka tamanina sa ka daleqira.

²¹ Me ti vaga kesa na mane ke taugâ na tauna na tasina, me sauba ke utu goto kara ka tamanina sa ka daleqira. Aia e naua na omea e gini kaulinaqu tana vovorona na lotu, me paluvangamana na tasina.

²² “Kamu muridougira pipi sui niq̄u ketsa ma niq̄u vali, rongona ke tau tsonilegamu na kao ni Kanaan i tana inau nogo au adigamu bâ.

²³ Kamu laka na muriana niq̄ira lavu igira na tinoni ara mauri i tana. Inau nogo au tsialigigira na ponotoba ara totu i tana rongona igamu kamu gini totuvia niq̄ira kao. Igira ara lavu na nauana na omea seko sui girani, te au gini reisavigira.

²⁴ Minau au vekenogoa vanigamu laka na kao lakataga me vangaga dou sosongo iani ke lia na tamanimui igamu, me sauba nomoa kau tusua vanigamu. Inau nogo na Taovia nimui God, mau vililigigamu tanigira sui na vera tavosi.

²⁵ Me vaga ia, ma kamu parovata, ma kamu dona na reigadoviana na omea tuavati ma na manu ara masidi tana vovorona na lotu, migira ara tau masidi. Kamu laka na ganiana sa omea tuavati se sa manu e vali na ganiana. Inau nogo au tsarivanigamu laka ara valimui na ganiana, me ti vaga kamu ganigira moa me sauba kamu gini kaulinaqu i mataqu inau.

²⁶ Nimui aq̄o kamu doulaka ma kamu lia niq̄u tamani segeni moa inau, rongona inau na Taovia minau au doulaka. Inau nogo au vilivotagamu tanigira sui na vera tavosi rongona kamu gini lia niq̄u tamani segeni moa inau.

²⁷ “Me ti vaga kesa na mane se kesa na daki ke basutidao, ma nimui aq̄o kamu taimatesia. Masei ke nauvaganana ia e alomai segenia gana matemate.”

Niqira Aqo na Manetabu Kara Totu Male Dou

¹ Maia na Taovia e ketsalia a Moses ke tsarivaganana vanigira na manetabu tana duli konina a Aaron, “Ke laka goto sa manetabu na nauana kesa na omea ke gini kaulinaqu tana vovorona na lotu, me ke sangâ tana aqona na qilwana na konina kesa na kamana kalina ke mate,

² ti vaga e tau na tinana, se na tamana, se na dalena mane, se na dalena daki, se na tasina,

³ se kesa na vavinena e tau vati tauga me totu moa i valena.

⁴ Me ke laka goto na nauana me ke gini kaulinaqu tana mateaqira igira ara kamaga kolua tana vaitaugagi.

⁵ “Ke laka goto sa manetabu na tsarana sa tabana na lovana, se na tsaraligiana moa sa turina na ngolana, se na pariana na konina, na mani sauvuligiana laka aia e roku.

⁶ Nina aqo ke totu male dou saviliu, me ke laka goto na paluvangamana na asaqu inau. Aia nogo e savorigira na sausau na mutsa vaniau, maia nogoria na rongona ti e kilia ke totu male dou saviliu.

⁷ Na manetabu ke laka na taugaana kesa na daki rebi, se na daki e reimane nogo, se sa daki e tsonitsunanogoa sa mane; rongona na manetabu nina aqo ke totu male dou saviliu tana aqo vaniaqu inau.

⁸ Niqira aqo na tinoni kara padagadovia laka na manetabu e kesa na tinoni tabu, rongona aia nogo e savorivaniau na sausau na mutsa. Inau nogo na Taovia. Au doulaka mau naua migamu niqu tinoni amu doulaka.

⁹ Me ti vaga kesa na dalena daki na manetabu ke lia na rebi, maia e paluvangamana na tamana; ma nimui aqo kamu matesia.

¹⁰ “Na Mane Tabu Loki ara qetunogoa na oela tabu tana lovana mara tabunogoa gana ke sagelia na polo na manetabu, ma nina aqo ke komudoua na ivuna, me ke tau ratsia na polona, na mani sauvulagiana laka aia e roku.

¹¹⁻¹² Aia ara balovaniau nogo inau, ma nina aqo ke tau naua sa omea ke gini kaulinaqu tana vovorona na lotu, me ke laka goto na naqugasiana niqū Valepolo Tabu ma na rutsu taniana na ba sage kesa tana vale i tana e totu na konina kesa tinoni e mate, atsa moa ti na tamana se na tinana segeni nogo ia.

¹³ Ma nina aqo ke taugâ kesa na daki siama,

¹⁴ me tau na daki tinamate, se na daki e tsonitsunanogoa sa mane, se kesa na daki rebi. Nina aqo nomoa ke taugâ kesa na daki siama ke talumai nogo tana nina duli segeni.

¹⁵ Me ti ke tau nauvaganana ia, migira na dalena sauba kara kaulinaqu tana vovorona na lotu. Inau na Taovia minau nogo au vililigia i laoqira na toga ke lia na Mane Tabu Loki.”

¹⁶ Ma na Taovia e ketsalia a Moses

¹⁷ ke tsarivaganana vania a Aaron, “E tabu vania sa vidaqira na kukuamu igoe aia e seko sa tabana konina, na savori vaniaqu na sausau na mutsa. Na ketsa iani kamu tangolidatoa tana tagu sui ke mai.

¹⁸ Ke laka sa tinoni aia e seko sa tabana na konina na mai varangisiana niqū belatabu: aia e

koko, se e logu, se e viri palepale na ngorana se e tau tovu dou sa turina na konina;

¹⁹ se e labe na limana se e matea na tuana;

²⁰ se e vogu na gotuna, se e ngetu; se e seko na matana, se e viri voravora na kokorana, se e seko na velenā.

²¹ Me ke laka goto sa vidaqira na kukuana a Aaron na manetabu na mai ma na savori vaniaqu inau sa sausau na mutsa ti vaga ke seko sa tabana na konina.

²² Na mane vaga ia e dou moa ti ke sanga rago na gانيا na mutsa ara gini savori vaniau, atsa moa ti na mutsa tabu, se na mutsa e tabu loki sosongo,

²³ me rongona aia e seko kesa tabana na konina me tabu vania ke mai varavara tana polokatsi tabu, se ke mai varangisia na belatabu. Nina aqo ke laka na tsairaboana na omea tabu girani, rongona inau na Taovia, minau nogo au naua mara gini lia na omea tabu.”

²⁴ Igirani nogo na omea a Moses e tsarivanja a Aaron migira na dalena, ma na toga popono tana Israel.

22

Na Vangana na Sausau Ara Tabu Loki

¹ Maia na Taovia e ketsalia a Moses

² ke tsarivaganana vania a Aaron migira na dalena: “Nimui aqo kamu kukuni tanigira na sausau tabu igira na toga ni Israel ara balogira vaniau, rongona kamu tau paluvangamana na asaqu tabu. Inau nogo na Taovia.

³ Me ti vaga ke kesa vidaqira na kukuamui ke mai varangisigira na sausau tabu igira na toga

ni Israel ara balogira vaniau inau, kalina aia e kaulinaqu me tau vati suisui moa, na tinoni vaga ia e tabu saikesa vania ke aqo goto tana belatabu. Na ketsa iani kamu tangolidatoa tana tagu sui ke mai. Inau nogo na Taovia.

⁴ “E tabu vania sa kukuana a Aaron aia e gadovia na lobogu seko tana kokorana, se ke tsodoa na saqerebei, na ganiana kesa na sausau tabu poi tsau kalina ke masidi doutugua taonia na vovorona na lotu. Na manetabu e gini kaulinaqu ti vaga ke pelea sa omea e pelea na konina na tinoni mate, se ti ke tavongani rutsu lê na konagana,

⁵ se ti ke pelea kesa na omea tuavati se kesa tinoni e totu kaulinaqu nogo tana vovorona na lotu.

⁶ Ti kesa na manetabu e kaulinaqu nogo tana vovorona na lotu, me sauba ke totu kaulinaqu poi tsau tana ngulavi, me valina goto ke gania sa sausau tabu poi tsau kalina ke lesomale.

⁷ Mi murina kalina ke sù nogo na aso, maia ke maletugua, me tangomana vanitugua ke gania na vangana na sausau tabu, igira nogoria gana tuva.

⁸ Ke laka goto na ganiana na velesina sa omea tuavati e mate segenina, se kara gati matesia na omea tuavati atsi; rongona ke tau naua me ke gini kaulinaqu i mataqu inau. Inau nogo na Taovia.

⁹ “Pipi sui lakalaka na manetabu niqira aqo kara muridougira na vovorona na ketsa girani. Me ti vaga ke tagara, me sauba kara gini tsut-sugaqira ma kara mate, rongona ara petsakoe

mara tau murigira na ketsa tabu. Inau na Taovia, minau nogo au naua mara gini lia na manetabu.

¹⁰ “Migira segeni moa na vungu manetabu tangomana kara sanga na ganiana na omea ara nauginia na sausau tabu; me vali vanigira na tinoni sui tavosi na ganiana, atsa moa ti ke kesa ke mai na lelaviana na manetabu, se ke kesa nina maneaqo.

¹¹ Migira moa nina tseka na manetabu, igira aia e voliginigira nina qolo segeni, se kara botsa nogo i valena, tangomana vanigira goto kara sanga na ganiana gana mutsa na manetabu.

¹² Me ti vaga na dalena daki kesa na manetabu ke taugâ kesa na tinoni lê e tau na manetabu, ma na daki ia e valivania na ganiana na vangana na sausau tabu.

¹³ Me ti vaga kesa na dalena daki e tinamate, se na savana e tsonitsunâ me tau tamani dalena, maia e visutugua i valena tamana, ma na daki ia tangomana vania ke sanga na ganiana na mutsa na tamana e adia tana nina aqo manetabu. Migira moa na vungu manetabu tangomana kara sanga na ganiana na mutsa vaga ia.

¹⁴ “Me ti vaga sa tinoni aia e tau kesa i laogira na vungu manetabu, maia ke tau padakuti matena talu me ke gania na turina na vangana na sausau tabu, ma nina aqo ke volivisia i konina na manetabu na matena popono me ke pabogotoa.

¹⁵ Na manetabu kara laka na tsairaboana na sausau tabu

¹⁶ tana tavongani tami vaniaqira na tinoni moa soana na ganiana; rongona ti kara nauvaganana

ia, migira ara alomai segenia gaqira kede. Inau na Taovia minau nogo au naua mara gini lia na omea tabu na sausau girani.”

¹⁷ Ma na Taovia e ketsalia a Moses

¹⁸ ke saovania a Aaron, ma na dalena, migira na toga popono ni Israel na vovorona na ketsa vaga girani. “Kalina ti vaga sa tinoni ni Israel se sa tinoni ni veratavosi e totu i laona na Israel ke tû na savoriana kesa na savori-kodokodo, atsa moa ti vaga aia ke naua agana na manaliana kesa nina veke, se ke sau moa tana nina padangao segeni, ma na omea tuavati ke adimaia ke tau goto seko sa tabana na konina.

¹⁹ Ti vaga God ke tabea na sausau ia, me kilia ke kesa na manena me ke tau goto seko sa tabana na konina.

²⁰ Me ti vaga igamu kamu saovania na Taovia kesa na omea tuavati e seko sa tabana na konina, me sauba na Taovia e utu ke tabea.

²¹ Mi kalina kesa ke savori vania na Taovia kesa na sausau tangomana na tinoni kara gani-patâ na turina, atsa moa ti vaga aia ke naua gana na manaliana kesa nina veke, se ke sau moa tana nina padangao segeni, ma na omea tuavati ke adimaia ke tau goto seko sa tabana na konina, ti na Taovia ke tabea.

²² Kamu laka goto na savori vaniana na Taovia kesa na omea tuavati e koko matana, se e logu na tuana, se kara bokalia, se e vora me rutsu na kô tana vorana, se e qatu, se e qarugaru. Kamu laka na gini savori-kodoputsa tana belatabu sa vidaqira na omea tuavati vaga gira.

²³ Ti vaga kamu ngaoa na savoriana sa omea tana nimui papada segeni, e dou moa ti kamu

savoria kesa na omea tuavati e seko sa tabana na konina, ma na omea tuavati vaga ia e tau moa ulagana kamu savoria gana na manaliana kesa nimui veke.

²⁴ Kamu laka goto na gini sausau vania na Taovia kesa na omea tuavati ti vaga na bogona kara bokalia, se kara rapasia, se kara paria, se kara raqa ratsia. I laona na veramui e tabu vanigamu na savoriana na omea tuavati vaga ia.

²⁵ Me tabu goto na savoriana agana nimui sausau na mutsa sa omea tuavati e seko vaga ia amu adia i konina kesa na tinoni ni veratavosi. Na omea tuavati e seko vaga ia e utu goto God ke tabea.

²⁶⁻²⁷ “Kalina ti ke vasini botsa na dalena kesa na buluka, se kesa na sipi se kesa na naniqoti, kamu moloa ke totu kolutalua na tinana ke vitu na dani, mi muri ti ke ulagana na savoriana gana na sausau na mutsa vaniana na Taovia.

²⁸ Kamu laka na adisaiana na gini kodoputsa kesa moa dani kesa na buluka daki kolu dalena, se kesa na sipi kolu dalena, se kesa na naniqoti kolu dalena.

²⁹ Kalina igamu kamu tû na savori-kodoputsa gana na soadouana na Taovia, ma kamu muridougira na vovorona, me vaga ia ma na Taovia sauba ke tabea;

³⁰ ma kamu ganisuiia tana dani nogo ia, ma kamu laka goto na moloana sa turina ke tsau tana matsaraka na dani ngana. Inau nogo na Taovia.

³¹ “Kamu muridougira niqû ketsa ma niqû vali inau nogo na Taovia au sauvanigamu.

³² Kamu laka goto na paluvangamana na asaqu

tabu; migira na toga popono tana Israel niqira aqo kara padagadovia laka inau au doulaka saikesa. Inau na Taovia minau nogo au naua migamu amu gini doulaka;

³³ minau segeni nogo au adirutsumigamu tania na Ejipt rongona kau gini lia nimui God. Inau nogo na Taovia.”

23

Igira na Dani Tabu

¹ Na Taovia e sauvania a Moses

² na vovorona na ketsa girani ara kalea na muridouana na aqona na dani tabu, kalina igira na toga ni Israel niqira aqo kara labasai na samasama.

Na Dani na Sabat

³ Iani nogo na ketsa e kalea na Dani na Sabat: “Igamu amu tamanina nogo e ono na dani i tana igamu kamu naugira pipi sui nimui aqo, ma kamu padadoua laka tana vitunina dani, aia na Dani na Sabat, na dani na mango. Mi tana dani ia igamu kamu laka goto na peleana sa aqo, ma kamu labasai moa matena na samasama atsa moa ti iava amu totu igamu. Na Dani na Sabat nina nogo na Taovia.”

Na Dani Tabu na Paseka ma na Gani Bredi Tagara Isti Konina

(Tsoko Tinoni 28:16-25)

⁴ Ma na Taovia e tsarigotoa, “Igirani nogo na Dani Tabu nimui aqo kamu saimai na lokisiaqira kalina ke gado niqira tagu.

⁵ Na Dani Tabu na Paseka e tuturiga kalina e sũ na aso tana sangavulu vatinina dani tana kesanina vula.

⁶ Mi tana sangavulu tsegenina dani e tuturiga na Dani Tabu na Bredi Tagara Isti Konina, mi laona ke vitu na dani popono, nimui aqo kamu laka na galiana na bredi ara aqosiginia na isti.

⁷ Mi tana kesanina dani i laona na uiki ia nimui aqo kamu maisai sui matena na samasama, ma kamu laka goto na peleana sa nimui aqo.

⁸ Mi laona ke vitu na dani kamu savoria nimui sausau na mutsa vania na Taovia. Mi tana vitunina dani ma kamu saimaitugua matena na samasama, ma kamu laka saikesa moa na peleana sa nimui aqo vaga amu lavu na nauana pipi dani.”

Na Kesanina Tsuru tana Uta

⁹⁻¹⁰ Ma na Taovia e tsarigotoa vania a Moses, “Ko tsarivaganana iani vanigira na toga ni Israel: Kalina kamu ba sage i laona na kao na Taovia ke sauvanigamu, ma kamu tsurivigira nimui uiti ganoga vaolu, ma na kesanina tsotsodo na ivogo kamu ivogoa kamu adibavania na manetabu.

¹¹ Maia na manetabu ke sauva vaga kesa na vangalaka dou bâ vania na Taovia rongona aia ke gini tabegamu. Ma na sausau ia na manetabu ke savoria tana dani murina na Sabat.

¹² Mi tana dani nogo amu gini sausau nimui uiti, ma kamu gini savori-kodokodo goto ke kesa na dalena sipi mane e kesa moa na ngalitupana, me ke tau goto seko sa tabana na konina.

¹³ Ma kamu savorikolugotoa ke ruka kilo na pulaoa lalo koluginia na oela na olive vaga na

sausau na mutsa. Ma na vuruna na sausau vaga ia e punâ na Taovia me gini laona sosongo. Ma kamu saukolugotoa kesa na lita na uaeni.

¹⁴ Kamu laka na mavi na ganiana nimui uiti ganoga vaolu, atsa moa ti na qoqoana, se na kokodona, se amu gini aqosibredi, poi tsau kalina kamu adi bâ nimui sausau iani vania God. Ma na ketsa iani niqira aqo igira na kukuamui kara tangolidatoa tana tagu sui ke mai.”

*Na Dani Tabu na Pipitsu
(Tsoko Tinoni 28:26-31)*

¹⁵ Ma na Taovia e tsarigotoa vaganana iani: “Kamu tsokogira ke vitu na uiki popono, ke tû tana dani murina na Dani na Sabat i tana amu sauvania na Taovia nimui ivogo na uiti vaolu.

¹⁶ Mi tana tsege sangavulunina dani, aia na dani i murina na vitunina Dani na Sabat, kamu savorivania na Taovia ke kesa goto nimui sausau na uiti.

¹⁷ Pipi na tamadale tatasa kara adimaia tango ruka na sivona breidi, ma kara gini savorivania na Taovia vaga kesa na vangalaka dou bâ. Pipi sivona kara aqosiginia ke ruka na kilo na pulaoa kolu isti ma kara bitia, ma kara gini savorivania na Taovia vaga na sausau ara aqosiginia na kesanina tsotsodo na tsuru ara naua tana niqira uta na uiti.

¹⁸ Ma na saikolu popono kara saukolua na breidi ke vitu na dalena sipi mane ke kesa moa na ngalitupaqira, me kesa na buluka mane, me ke ruka na naniqoti mane, me ke tagara goto sa vidaqira ke seko sa tabana konina. Ma

kara savorigira vania na Taovia ngiti savori-kodokodo, ke vano sai kolua na sausau na uiti ma na sausau na uaeni. Ma na vuruqira na sausau girani ke punâ na Taovia me ke gini laona sosongo.

¹⁹ Ma kamu saugotoa kesa na naniqoti mane gana na savori-sausau matena na sasi, me ke ruka na dalena sipi ke kesa moa ka ngalitupaqira gana na savori-kodoputsa tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina.

²⁰ Maia na manetabu sauba ke savoria na breði kolukaira ruka na dalena sipi vaga kesa na vangalaka dou bâ vania na Taovia me ke lia gaqira tuva na manetabu. Ma na savori vaga girani ara lia na omea tabu.

²¹ Mi tana dani ia kamu laka saikesa na peleana sa nimui aqo vaga amu lavu na nauana pipi dani, kamu maisai sui matena na samasama. Ma niqira aqo na kukuamui atsa moa iava i tana kara totu, kara tangolidatoa na vovorona na ketsa iani tana tagu sui ke mai.

²² “Mi kalina kamu tsurivia nimui uta na uiti, kamu laka na adiaqira na uiti ara totu tana tsavuna uta, ma kamu laka goto na visubatugua ma na tsakoqira igira ara kauvisu; kamu mologira ma kara totuvisu vanigira na tinoni ara tau tamani sa omea, migira goto na tinoni ni veratavosi. Inau nogo na Taovia nimui God.”

*Na Dani Tabu na Ngalitupa Vaolu
(Tsoko Tinoni 29:1-6)*

²³ Na Taovia e tsarivanja a Moses,

²⁴ “Mi tana kesanina dani tana vitunina vula nimui aqo kamu nauginia na dani na mango,

mi kalina ke tangi na tavuli, ma kamu saimai matena na samasama.

²⁵ Kamu sauvania na Taovia nimui sausau na mutsa, ma kamu laka na peleana sa nimui aqo vaga amu lavu na nauana pipi dani.”

*Na Dani Tabu na Sese
(Tsoko Tinoni 29:7-11)*

²⁶ Ma na Taovia e tsarigotoa vania a Moses,

²⁷ “Tana sangavulunina dani i laona na vitunina vula aia nogo na dani i tana nimui aqo kamu naua na aqona na suisui matena niqira sasi na toga. Mi tana dani ia kamu laka goto na ganiana sa omea. Kamu saimai matena moa na samasama ma na savoriana na sausau na mutsa vaniana na Taovia.

²⁸ Ma kamu laka goto na peleana sa nimui aqo tana dani ia, rongona aia nogo na dani na manetabu e naua na aqona na suisui matena na sasi.

²⁹ Me ti vaga ke kesa ke gania sa omea tana dani ia, me sauba kara tsidavaginia tania niqira saikolu nina tinoni God.

³⁰ Me ti vaga ke kesa ke naua sa aqo tana dani ia, maia na Taovia segeni nogo sauba ke matesia.

³¹ Ma na vovorona na ketsa iani niqira aqo na kukuamui kara tangolidatoa sailagi atsa moa ti iava tana ara totu.

³² Ke tû kalina ke sû na aso tana siunina dani tana vula ia, me ke tsau bâ kalina ke sû na aso tana sangavulunina dani kamu nauginia na dani na mango, ma kamu laka goto na ganiana sa omea.”

*Na Dani Tabu na Babale
(Tsoko Tinoni 29:12-40)*

³³ Ma na Taovia e tsarigotoa vania a Moses,

³⁴ “Na Dani Tabu na Babale ke tuturiga tana sangavulu tsegenina dani i laona na vitunina vula, mi tana migira na tinoni sui tana Israel kara totu moa i laona na babale ke vitu na dani.

³⁵ Mi tana kesianina dani kamu saimai matena na samasama, ma kamu laka goto na peleana sa nimui aqo.

³⁶ Me pipi dani i laona na uiki iani nimui aqo kamu savoria kesa na sausau na mutsa. Mi tana alunina dani ma kamu mai totusaitugua matena na samasama, ma kamu savorigotoa kesa na sausau na mutsa. Na dani ia na dani na samasama, ma kamu laka goto na nauana sa aqo.

³⁷ “Igirani nogo na dani tabu i tana igamu kamu padalokiginia na Taovia tana mai totusai matena na samasama ma na savoriaqira nimui sausau na mutsa, ma na savori-kodokodo, ma na sausau na uiti, na kodoputsa, ma na sausau na uaeni, vaga e kilia na nauana tana dani ara titia.

³⁸ Ma na dani tabu girani na kamagana moa na dani na mango pipi tana Sabat, ma na sausau girani na papabona nimui vangalaka amu lavu na sauana, ma na papabona goto nimui sausau gana na manaliana nimui veke, ma na omea amu savorivania na Taovia tana nimui padangao segeni.

³⁹ “Mi kalina kamu tsurivigira sui nogo na vuana nimui uta, nimui aqo kamu lokisia na dani tabu iani i laona ke vitu na dani, tuturiga tana sangavulu tsegenina dani tana vitunina vula. Ma na kesianina dani aia ke lia na dani na mango.

⁴⁰ Mi tana dani ia kamu adigira visana na vuana gai dou bâ tana nimui gai mutsamutsa, ma kamu adigira goto na gabana na koirou ma na arana gai kolu rauqira, ma kamu tuturiga na lokisiana na dani tabu na mani padalokiana na Taovia nimui God.

⁴¹ Ma kamu lokisia i laona ke vitu na dani. Ma na vovorona na ketsa iani niqira aqo na kukuamui kara tangolidatoa tana tagu sui ke mai.

⁴² Migira sui na toga ni Israel kara totu i laona na babale ke vitu na dani,

⁴³ rongona igira na kukuaqira kara donaginia laka na Taovia nogo e naua ti igira na tinoni ni Israel ara mauri moa tana babale lê kalina aia e adirutsumigira tania na Ejipt. Inau nogo na Taovia nimui God.”

⁴⁴ Tana tsaqina goko vaga nogo girani a Moses e sauvanigira na toga ni Israel na vovorona na ketsa e kalea na muridouana na aqona na dani tabu na mani padalokiana na Taovia.

24

Na Reitutuguana na Bulu Iruiru (Binaboli 27:20-21)

¹ Ma na Taovia e tsarivania a Moses,

² “Ko ketsaligira na tinoni ni Israel kara adimaia na oela na olive dou liuliu bâ gana na laeti i laona na Valepolo, rongona na bulu ke gini iruiru sailagi.

³ Me pipi tana ngulavi nina aqo a Aaron ke tungigira me ke reitutugua kara iruiru i matana na Taovia tsau tana matsaraka, i tabana i tano na

polokatsi e tsautsau i matana na Bokisi na Taso, aia e totu i laona na Nauna Tabu Loki Sosongo. Ma na vovorona na ketsa iani niqira aqo nogo kara muri sailaginia tana tagu sui ke mai.

⁴ Ma nina aqo a Aaron ke reitutugugira na bulu iruiru ara totu i kelana na gai na mani molodato bilona bulu iruiru ara aqosiginia na qolumila laka, me ke reia kara iru sailagi i matana na Taovia.”

Na Bredi Ara Gini Savori Vania God

⁵ Na Taovia e tsarigotoa vania a Moses, “Kamu adia ke sangavulu ruka kilo na pulaoa ma kamu bitia ke sangavulu ruka na breidi.

⁶ Kamu mologira ke ruka tana palatete, ke ono na sivona kesa tete, i kelana na bela ara tsavuginia na qolumila laka e totu i matana na Taovia.

⁷ Ma kamu mologira ke visana na bulunagai uruuru laka pipi tana palatete, mi muri ma kamu savori vania na Taovia na bulunagai uruuru iani ngiti olina na breidi.

⁸ Me pipi sui tana dani na Sabat tana tagu sui ke mai, migira na manetabu niqira aqo kara moloa na breidi iani i matana na Taovia. Aia niqira aqo kalavata kara nau sailaginia igira na tinoni ni Israel.

⁹ Ma na breidi ia gana tuva nogo a Aaron migira na kukuana, migira kara gania kesa tana nauna tabu, rongona na breidi ia na turina tabu loki sosongo tana mutsa ara gini savorivania na Taovia.”

Gana Kede Kesa Mane e Asu Seko Vania God

10-11 Me totu i tana kesa na mane ka daleqira kesa na mane ni Ejipt ma na daki ni Israel, aia ko Selomit na soana maia na dalena daki a Dibri tana puku konina a Dan. Me kesa dani, ma na mane ia e vaiganigi kolua kesa na tinoni ni Israel. Mi laona ka niqira vaiganigi maia e asu seko sosongo vania God. Mi tana, migira ara tû mara adi bâ i matana a Moses.

12 Mara moloa i limaqira na mane matali, mara pipitua na Taovia ke tsarivanigira nagua kara nauvania na mane ia.

13 Ma na Taovia e goko vania a Moses me tsaria,

14 “Ko adirutsumia na mane ia tabana i tano tania na veramui. Me pipi sui igira ara rongomia kalina aia e tsonia na asu seko kara moloa na limaqira tana lovana na mani sauvulagiana laka e tsutsukibo manana nomoa, mi muri ti igira na toga popono kara taimatesiginia na vatu.

15 Mi muri mo ko tsarivanigira na toga sui tana Israel laka ti vaga ke kesa ke asu seko vania God me sauba ke gadovikedena

16 ma kara taimatesia. Me ti vaga kesa vidaqira na Israel, se sa tinoni ni veratavosi ara mauri tana Israel, ke asu seko vania na Taovia ma niqira aqo na toga popono kara taimatesia.

17 “Me ti vaga kesa ke naua na labumate, kamu labumatesi gotoa aia.

18 Me ti vaga kesa ke labumatesia sa omea tuavati e tamanina sa tinoni tavosi, ma nina aqo ke sautuguna. Na maurina kesa ke oliginia na maurina kesa.

19 “Me ti vaga ke kesa ke bokalia kesa tinoni tavosi, ma na omea vaga aia e naua vania na tinoni tavosi kara nauvanigotoa aia.

²⁰ Ti vaga aia ke kutsia na sulina kesa tinoni, ma kara kutsi vanigotoa na sulina aia; me ti vaga ke dokoli vania na tabana matana kesa tinoni, ma kara dokoli vanigotoa kesa tabana na matana aia; me ti vaga ke lumuvuti vania na livona kesa, ma kara lumuvuti vanigotoa na livona aia. Atsa moa na vatana koegua na boka kesa ke naua vania kesa tinoni tavosi, ma kara nauvaganana vanigotoa aia.

²¹ Masei ti vaga ke labumatesia kesa na omea tuavati, ma nina aqo ke sautuguna, masei ti vaga ke labumatesia kesa tinoni ma kara labumatesigotoa aia.

²² Na vovorona na ketsa iani e totu vanigamu sui igamu na tinoni ni Israel, me vanigira sui goto na tinoni ni veratavosi ara totu i laomui, rongona inau nogo na Taovia nimui God.”

²³ Mi kalina a Moses e tsarivaganana sui ia vanigira na toga ni Israel, migira ara tû mara adirutsumia i tano na mane ia mara taimatesiginia na vatu. Mi tana nauvaganana ia migira na tinoni ni Israel ara naua na omea na Taovia e ketsaliginia a Moses.

25

Na Vitunina Ngalitupa (Na Vaolusi Ketsa 15:1-11)

¹ Na Taovia e goko vania a Moses tana Vungavunga Sinai me ketsalia

² ke tusuvanigira na toga ni Israel na vovorona na ketsa girani. “Kalina ti kamu ba sage tana kao aia na Taovia sauba ke sauva vanigamu, ma nimui

aqo kamu molovania na kao ke mango pipi tana vitunina ngalitupa.

³ I laona ke ono na ngalitupa kamu tsukagira rago nimui uta, ma kamu vasugigira nimui itai na uaeni, ma kamu angunikolugira na lakana nimui uta.

⁴ Ma na vitunina ngalitupa ke lia na ngalitupa na mango vania na kao, ma nimui aqo kamu balovania na Taovia. Kamu laka goto na tsukaana sa omea tana nimui uta; se na vasugiqira nimui uta na uaeni.

⁵ Kamu laka goto na tsuriviana na vuaqira na omea ara dato segeniqira mamu tau tsukagira, ma kamu laka goto na pitsuana na vuaqira nimui itai na uaeni amu tau vasugigira, matena aia na ngalitupa ia na mango saikesa vania na kao.

⁶ Ma na omea gua moa ke dato tana nimui kao i laona na ngalitupa popono ia, sauba nomoa ke palagamu igamu, migira goto nimui tseka, ma nimui tinoni aqo, migira na tinoni ni veratavosi ara mauri i laomui,

⁷ migira nimui omea tuavati papala, migira goto na omea tuavati atsi ara totu tana nimui uta. Me pipi sui na omea mutsamutsa kara dato tana nimui kao tana tagu ia e tugua kamu ganigira.”

Na Ngalitupa na Sauvisu Omea

⁸ Ma na Taovia e tsarigotoa, “Kamu tsokogira ke vitu kalina ke vitu na ngalitupa, me saisai me vati sangavulu siu na ngalitupa.

⁹ Mi tana sangavulunina dani i laona na vitunina vula, tana nogo e gado na Dani Tabu na Sese. Mi tana dani ia kamu moloa ke kesa na

mane ke uvia na tavuli pipi nauna i laona nimui butona kao popono.

¹⁰ Migamu kamu baloginia na tsege sangavulunina ngalitupa, ma kamu katevulagia laka igira sui ara loaga tana butona kao popono ara tanusi. Mi laona na ngalitupa vaga ia, migira sui ara voli kao i konina kesa tinoni tavosi niqira aqo kara tusuvisua vania na tamanina pukuga se vanigira na kukuana, masei ti vaga ke aqo tseka vania kesa tinoni ma nina aqo aia e volia, ke molovisutugua i konina nina tamadale.

¹¹ Kamu laka goto na tsukaana sa mutsa i laona nimui uta se na tsuriviana ma na mololakaana na uiti ara viri vovo segeni, se na tsakoana ma na rapasiana na vuaqira nimui itai na uaeni amu tau vasugigira.

¹² Na ngalitupa popono ia ke lia na ngalitupa tabu vanigamu; me sauba kamu gania na mutsa ara dato segeni i laona nimui kao.

¹³ “Mi laona nogo na ngalitupa ia pipi sui tinoni e tsabiri vania kesa tinoni tavosi nina kao, ma nina aqo ke adivisutugua nina kao i konina aia e volia.

¹⁴ Me vaga ia, mi kalina ti kamu tsabiri kao vania kesa gamui verakolu, se kamu voli kao i konina, ma kamu reia kamu tau vaipeqogi.

¹⁵ Kamu titia na matena na voli kao taonia na dangana na ngalitupa tugua na kao ia ke molovuana ti ke laba tugua na Ngalitupa na Sauvisu Omea.

¹⁶ Ti vaga ke totu danga moa na ngalitupa ma na matena na voliana sauba ke dato, me ti vaga ke tsaurae nogo na ngalitupa, me ke tsuna lê na

matena, rongona igamu amu tau tsabiria na kao, tagara, amu tsabiria moa na tagu na aqoaqo tana kao ia.

¹⁷ Kamu laka na peqoaqira gamui verakolu, ma kamu kukuni tania nimui God rongona inau nogo na Taovia nimui God.

¹⁸ “Kamu muridougira pipi nina ketsa ma nina vali na Taovia, me sauba kamu gini totu ravidou i laona nimui kao.

¹⁹ Tana kao ia sauba kara dato magobu dou pipi na omea tsukatsuka, me sauba kamu tamanina pipi sui na omea amu padangaoa na ganiana, ma kamu totu raviravi dou.

²⁰ “Me ke visana sauba kara veisua vaga iani, ‘?Ma nagua sagata sauba igita ka gania tana vitunina ngalitupa, ti vaga ka tau aqo uta, ma ka tau tsurivia na lakana sa omea?’

²¹ Na Taovia sauba ke tabua na kao tana ononina ngalitupa, me ke lakaga na mutsa ke tugugamu na ganiana i laona ke ruka na ngalitupa popono.

²² Mi tana alunina ngalitupa kalina igamu kamu tsuka vaolugira tugua nimui uta, migamu sauba kamu ganigira moa na mutsa amu tsurivigira manoga nogo tana ononina ngalitupa, me sauba ke tugugamu na ganiana poi ke tsau kalina kara raranga na mutsa amu tsukavaolugira tana ngalitupa ia.

²³ “Kalina ti kamu tsabiria nimui kao ma kamu tau moa padâ laka amu tsabiri saikesalia, rongona na kao ia e tau nimui tamani igamu; nina tamani nogo God, migamu amu vaga moa ti na tinoni ni veratavosi, ma God e tamivanigamu kamu gini aqo moa.

24 “Mi kalina ti kesa vidamui ke voli kao i konina kesa gana verakolu, ma nina aqo ke pada gadovidoua laka ti vaga na tamanina pukuga ke ngaoa na volivisuana nina kao me tangomana vania ke naua.

25 Me ti vaga ke kesa gamui verakolu ke tau tamanina sa omea, me kilia ke tsabiria nina kao rongona ke gini tamaniqolo na mauri, ma nina aqo ke kesa na kamana varavara ke volivisu vania.

26 Me ti vaga na tinoni ia e tagara sa kamana varavara ke volivisu vania nina kao, me tau utu ti i muri aia segenina ke tamani qolo tugua gana ke gini volivisu segenina.

27 Mi tana ma nina aqo aia ke tusu vania na mane aia e volia na kao i konina, na matena e tugua moa na dangana na ngalitupa na aqo aqo e kau ti ke tsau bâ tana Ngalitupa na Sauvisu Omea, mi muri ti nina kao ke visutugua i konina.

28 Me ti vaga aia ke tau tamanina na qolo ke tugua na volivisuginiana nina kao, ma na kao ia sauba ke totu kalavata moa i limana na mane aia e volia i konina tana idana, poi ke tsau bâ tana Ngalitupa na Sauvisu Omea. Mi tana ngalitupa ia ti na kao ia ke visutugua i konina na tamanina pukuga.

29 “Me ti vaga ke kesa ke tsabiria kesa na valena e totu kesa tana verabau ara barapoliginia na vatu, maia e tangomana ke volivisu na vale ia i laona na kesanina moa ngalitupa murina kalina aia e tsabiri vania na mane ia.

30 Me ti vaga aia ke tau goto volivisu tana ngalitupa nogo ia, maia e utu nogo ke volivisu, ma na vale ia e lia nina tamani saikesa nogo na

mane aia e volia kolugira goto igira na kukuana; mi tana Ngalitupa na Sauvisu Omea ma na vale ia e utu goto ke visutugua i konina aia e tamanina tana idana.

³¹ Migira na vale ara totu tana vera ara tau barapoliginigira na vatu, kara nauvanigira vaga na uta; igira na tamanina pukuga tango-mana kara volivisua, me sauba kara visutugua i koniqira tana Ngalitupa na Sauvisu Omea.

³² Migira moa na Levite tangomana kara volivisua tana tagu moa soana niqira kao tana verabau ara sauvanigira nogo kara aditamaniqira tana idana.

³³ Me ti vaga kesa Levite ke tsabiria kesa na vale e totu i laona kesa vidaqira na verabau girani me tau volivisua, ma nina aqo aia e volia i konina na Levite ke sauvisu lea vania tana Ngalitupa na Sauvisu Omea, rongona na vale ara totu i laona na veraqira na Levite niqira tamani kalavata nogo igira i laoqira na tinoni ni Israel.

³⁴ Ma na kao laka tana e dato dou na buruburu ara totu polipoligira niqira verabau na Levite, kara laka saikesa na tsabiriaqira; niqira tamani kalavata nogo igira.”

Na Sangaaqira Igira Ara Tau Tamanina Sa Omea

³⁵ Ma na Taovia e tsarigotoa, “Me ti vaga ke kesa gamui verakolu e tau saikesa tamani sa omea me utu vanigotoa na tsodo maurina segeni, ma nimui aqo igamu kamu sangâ vaga nogo amu nauvanigira na tinoni ni veratavosi ara mai i veramui, rongona ke gini tangomana na totu koluamui babâ moa.

³⁶ Kamu laka goto na kiliana i konina na qolobotsa, kamu kukuni tania God ma kamu moloa moa aia gamui verakolu ke totu i laomui.

³⁷ Ma kamu laka goto na raiana ke tusu-vanigamu na qolobotsa tana qolo aia e kaoni i konimui, ma kamu laka goto na kililokiana na matena na mutsa amu tsabiri vania.

³⁸ Iani nogo na omea au ketsaliginigamu inau na Taovia nimui God inau au adirutsumigamu tania na vera ni Ejipt, rongona kau tusu-vanigamu na kao ni Kanaan ma kau lia nimui God.

³⁹ “Me ti vaga ke kesa gamui verakolu e totu i laomui, maia ke tau saikesa tamani sa omea, me ke tû me ke tsabiri segenina vanigamu vaga moa ti na tseka, migamu kamu laka na raiana ke aqo mala tseka vanigamu.

⁴⁰ Maia ke totu rago i konimui vaga kesa nimui mane aqo, me ke aqosage vanigamu poi tsau kalina ke laba kesa goto na Ngalitupa na Sauvisu Omea.

⁴¹ Bâ, mi tana tagu ia maia kolugira nina tamadale kara mololegamu ma kara visutugua i koniqira na kamaqira, mi tana niqira kao na mumuaqira.

⁴² Igira na toga sui ni Israel ara niqû tseka nogo inau na Taovia, minau nogo au adirutsumigamu tania na vera ni Ejipt; me tabu saikesa na tsonitsekaqira.

⁴³ Kamu laka na rotasiaqira sosongo, ma kamu kukuni taniau inau nimui God.

⁴⁴ Me ti vaga kamu kilia na tamani tseka, ma nimui aqo kamu ba voligira i laoqira na verabau

ara totu polipoligamu.

⁴⁵ Me tugugotoa kamu voligira ma kara lia nimui tamani igira na tinoni ni veratavosi ara totu i laomui, migira goto na daleqira ara botsa nogo tana nimui kao.

⁴⁶ Me dou moa goto ti kamu mologira kara lia niqira tseka na dalemui, ma kara aqo vanigira tana mauriqira popono. Migamu nimui aqo kamu laka na rotasi sosongoliana kesa gamui verakolu na tinoni ni Israel.

⁴⁷ “Me ti vaga kesa na tinoni ni veratavosi e totu i laomui maia e tamanina nina omea danga, me ke kesa gamui verakolu na Israel ke tau tamanina sa omea, maia ke tû me ke tsabiri segenina mala tseka vania na tinoni ni veratavosi ia, se vania kesa na kamana,

⁴⁸ mi murina kalina ara volinogoa, me tango-mana moa sa tasina segeni,

⁴⁹ se sa niana se sa tasina savusavu, se ke kesa segeni na kamana varavara ke volivisua aia; se ti vaga aia ke aqo me ke tsodoa na qolo e tugua ke gini volivisu segenina, me tau utu aia ke voli segenia nina totu tanusi.

⁵⁰ Ma nina aqo ke gokosai talu kolua aia e volia tana idana, ma kara ka tsokosaigira na dangana na ngalitupa tuturiga tana tagu kalina aia e tsabiri segenina, me poi tsau ke laba tugua na Ngalitupa na Sauvisu Omea, ma kara ka titia ke visa na qolo na vovolina na nusileana ke atsa kolua na qolo ara voliginia kesa na tinoni aqo.

⁵¹ Me ti ke kau moa ke danga na ngalitupa me sauba ke danga na qolo ke voliginia nina totu tanusi.

⁵² Me ti vaga ke tsaurae lê nogo na ngalitupa ti ke laba tugua na Ngalitupa na Sauvisu Omea, me sauba ke tau danga na qolo ke tsonia na voliginiana nina totu tanusi.

⁵³ Ma na dangana na qolo ke atsa kolua na qolo e voliginigira igira ara aqo vania i laona kesa na ngalitupa. Ma gana taovia nina aqo ke tau rotasi sosongolia.

⁵⁴ Me atsa moa ti ke tau tangomana na totu tanusi i laona sa vidaqira na sautu vaga girani, mi kalina ke laba tugua na Ngalitupa na Sauvisu Omea ma nina aqo gana taovia ke moloa aia migira na dalena kara totu tanusi.

⁵⁵ Rongona igira na tinoni ni Israel ara niqutini aqo nogo inau. Minau nogo au adirut-sumigira tania na vera ni Ejipt; minau na Taovia nimui God.”

26

Na Peluna na Muriketsa (Na Vaolusi Ketsa 7:12-24; 28:1-14)

¹ Ma na Taovia e tsarigotoa, “Kamu laka na aqosiaqira na titinonina na god peropero, se na molokaeanana na nunuqira, ma na turuvaginiaqira na tuguru vatu, se na vatu kakatsu agana na mani samasama vaniaqira. Inau nogo na Taovia nimui God.

² Kamu lokisigira na dani tabu ma kamu kukuni tania na nauna i tana ara samasama vaniau. Inau nogo na Taovia.

³ “Me ti vaga igamu kamu mauri murigira niqutini vali, ma kamu muridougira niqutini ketsa,

⁴ minau sauba kau molovanigamu na usa tana tagu laka, me ke lakaga dou na mutsa tana nimui uta, ma kara vua dou nimui gai mutsamutsa.

⁵ Me sauba kara danga sosongo nimui omea tsukatsuka, migamu sauba kamu totu matengana moa na tsuriviana nimui uta na uiti kalina ke laba na tagu na pitsuaqira na vuana na uaeni, me sauba kamu totu matengana moa na pitsuaqira na vuana uaeni kalina ke laba na tagu na tsuka uiti. Ma kamu tamanina na mutsa sui amu ngaoa na galiana, ma kamu totu raviravi dou tana nimui kao.

⁶ “Minau sauba kau moloa na rago i laona na veramui, ma kamu gini maturu dou, ma kamu tau goto matagunia sa omea. Me sauba kau tsialigigira sui lakalaka na omea tuavati atsi veveiga tania nimui kao, me ke tau goto laba sa vailabu loki i laona.

⁷ Migamu, sauba ke managamui na tuliusiaqira gamui gala;

⁸ me sauba kara tsege lelê moa na vidamui kara tangomana na tuliusiaqira kesa sangatu na gala, ma kara kesa lelê moa sangatu kara tangomana na tuliusiaqira sangavulu na toga.

⁹ Minau sauba kau vangalaka vanigamu ma kau sauvanigamu ke danga na dalemui; ma kau manalia niqû tabana na vaitasogi au naunogoa kolugamu.

¹⁰ Me sauba ke danga sosongo nimui mutsa ma kamu gaganian moa poi kamu tsurivia na uta vaolu, me sauba ke kilia kamu tsonilegira na tsarana na omea amu tsurivia tana idana, rongona ke gini molo mangamanga vanigira na

mutsa vaolu.

¹¹ Inau sauba kau totu i levugamui i laona niq̄ Valepolo Tabu, me utu goto kau piloligi tanigamu.

¹² Ma kau totu kalavata i konimui; ma kau lia nimui God, migamu kamu lia niq̄ tinoni.

¹³ Inau na Taovia nimui God inau nogo au adirutsumigamu tania na vera ni Ejipt, rongona igamu kamu tau nogo tseka. Minau nogo au adiligia gaqira susuliga igira ara bingi sekoligamu mamu gini pidikae tugua.”

*Na Kedena na Petsakoe
(Na Vaolusi Ketsa 28:15-68)*

¹⁴ Ma na Taovia e tsarigotoa, “Ti vaga igamu kamu tau muridougira niq̄ ketsa, minau sauba kau kedegamu.

¹⁵ Me ti vaga kamu sove na muriaqira niq̄ ketsa ma niq̄ vali, ma kamu veoa na vaitasogi au naua kolugamu,

¹⁶ minau sauba kau kedegamu. Sauba kau alomaia na rota seko loki ke gadovigamu: vaga na lobogu seko, ma na masagi loki e utugana na taliana, me ke gini koko na matamui, me ke tavongani tsuna lê na konimui. Migamu sauba kamu tsukaragoa nimui uta, me sauba ke taigamu lê, rongona igira gamui gala sauba kara mai ma kara tulusigamu, ma kara ganigira na omea sui igamu amu tsukagira.

¹⁷ Inau sauba kau piloligi tanigamu, migira gamui gala kara tulusigamu lê. Migira ara reisavigamu sauba kara tagaovi kaputigamu. Migamu sauba kamu matagu loki sosongo, ma

kamu tavongani tsogo lê kalina ke tau vati takuvigamu moa ke kesa.

¹⁸ “Mi murina kalina kara laba na omea sui vaga girani migamu kamu tau vati rongomangaqu moa inau, me sauba inau kau paboa nimui kede ke vitu goto kalina na sekona.

¹⁹ Eo, sauba kau pukalia nimui kaekae loki; me ke tau goto tumu tsunamai sa usa, ma kara viri mamatsa lê sui nimui kao me ke kakai vaga na tapala.

²⁰ Me pipi sui nimui aqo kakai amu naua sauba ke tau lelê pelugamu, rongona e utu ke lakaga sa mutsa i laona nimui kao, migira nimui gai mutsamutsa e utu kara tamani sa vuaqira.

²¹ “Me ti vaga kamu tobakakai babâ moa vaniau inau ma kamu sove na rongomangaqu, me sauba inau kau pabo gotoa gamui kede ke vitu goto bâ kalina na sekona.

²² Sauba kau molobagira na omea tuavati atsi veveiga kara gati matesigira na dalemui, ma kara matesigira sui goto nimui buluka, migamu sauba kamu tsaurae lê moa kamu mauri, migira sui na sautu i laona na veramui kara totu mangu lê.

²³ “Me ti vaga i murina ara laba na kede sui vaga girani, migamu kamu tau moa vati rongomangaqu goto inau, ma kamu tobaseko vaniau babâ moa,

²⁴ minau goto sauba kau tobaseko vanigamu, ma kau kedegamu ke vitu kalina ke seko liusia bâ na omea au nauvanigamu tana idana.

²⁵ Me ti vaga igamu kamu kutsia nimui tabana na vaitasogi amu naukoluau, minau sauba kau

mologira gamui gala kara mai na vailabu kolu-
amui, me ti vaga kamu tovoa na ba toturavi i
laona nimui verabau, minau sauba kau moloa
ke gadovigamu na lobogu seko loki e utugana
na taliana, ma kau livugamu lê i limaqira gamui
gala.

²⁶ Sauba kau kukurisia gamui mutsa, ma kara
sangavulu na daki kara biti gaqira breidi i laona
kesa moa na umu. Mi kalina kara tuvaria, me
kilia kara piqe tetelo sosongolia, migamu kamu
gania ma kamu tau gini masu.

²⁷ “Me ti vaga i murina ara laba na omea sui
vaga girani, migamu kamu tobaseko vaniau babâ
moa inau, ma kamu sove na rongomangaqu,

²⁸ me sauba inau goto kau tobaseko vanigamu,
mi tana niqû momosatoba loki sauba kau
kedegamu ke vitu kalina ke seko liusia bâ na
omea au nauvanigamu tana idana.

²⁹ Migamu sauba kamu vitoa seko sosongo ma
kamu ganigira na dalemui segeni.

³⁰ Minau sauba kau reisavi sosongoligamu,
ma kau toroutsanigira nimui nauna na mani
samasama vaniaqira nimui god peropero i ke-
laqira na tetena, ma kau vui pukaligira sui nimui
belatabu gana na savori bulunagai uruuru, ma
kau matesigamu, ma kau tsoni bâ na konimui i
kelaqira na titinonina nimui god peropero ara
tsatsaro lê tana kao.

³¹ Me sauba kau toroutsanigira na veramui,
ma kau toroveogira pipi nauna i tana amu
samasama, me utu kau tabegira nimui omea
amu gini savori-kodoputsa.

³² Sauba kau sekoli poponoa nimui butona

kao, mi kalina igira gamui gala kara mai totuvia sauba kara gini beke sosongo na reiana.

³³ Inau kau adia niq̄u isi ma kau takuvi rasavaginigamu, migamu sauba kamu viri tsogo piriutsa bamai i laona niq̄ira kao na tinoni ni veratavosi. Ma nimui kao segeni ke totu mangu lê, ma nimui verabau kara toroutsu sui.

³⁴⁻³⁵ Mi tana ti nimui kao ke mango rago na tuguq̄ira na ngalitupa igamu amu tau molovania ke mango; maia sauba ke totu mangu lê me ke mango tana tagu popono igamu amu totu tsinogo tana niq̄ira kao igira gamui gala.

³⁶ “Me sauba inau kau naua, migamu amu totu tsinogo sauba kamu gini matagu loki sosongo kalina kamu rongomia na rerekena na rau e uvia na guguri, ma kamu viri tsogo lê. Ma kamu ulo vaga moa kalina ti kara takuvigamu tana tagu na vailabu, me sauba kamu viri puka lê kalina e tagara goto sa gamui gala ke varangisigamu.

³⁷ Sauba kamu vaitsogorigi lê kalina e tagara goto kesa ke takuvigamu, ma kamu tau goto susuliga na vailabugi koluaq̄ira gamui gala.

³⁸ Migamu sauba kamu mate kalina amu totu tsinogo, eo, sauba ke konomi poponogamu niq̄ira kao gamui gala.

³⁹ Migira i laomui kara kauvisu tana niq̄ira kao gamui gala, sauba ke tsutsuna moa na koniq̄ira poi kara mate tana rongona nimui sasi segeni igamu, ma niq̄ira sasi igira na mumuamui.

⁴⁰ “Me sauba kara tû igira na kukuamui ma kara koevulagigira niq̄ira sasi segeni ma niq̄ira sasi na mumuaq̄ira, igira nogoria ara sove na rongomangaqu inau mara tobaseko vaniau,

⁴¹ mara naua minau au gini piloligi tanigira, mau molovanogira kara ba totu tsinogo tana niqira kao gaqira gala. Mi tana susuina, kalina igira na kukuamui kara molotsunali segeniqira i mataqu inau, ma kara sese matena niqira sasi,

⁴² mi tana ti inau sauba kau padavisua niqu vaitasogi au naukolutugira a Jakob, ma Isaak, ma Abraham, ma kau vaolusitugua niqu veke au naua laka kau sau na kao iani vanigira niqu tinoni.

⁴³ Mi tana idana e kilia kara vanoligi talu na tinoni sui tania na kao ia me ke totu mango rago, ma kara tsonitalua na matena popono niqira sasi, rongona ara sove na muriaqira niqu ketsa ma niqu vali.

⁴⁴ Me atsa moa ke vaga ia, minau sauba kau tau vanoligi saikesa tanigira kalina igira ara totu moa i laona niqira kao gaqira gala, se kau matesiligigira sui, rongona ke tau luvu lê na vaitasogi inau au naua kolugira, minau nogoria na Taovia niqira God.

⁴⁵ Sauba kau vaolusitugua niqu vaitasogi au naua kolugira na mumuaqira, kalina au sauvulugia na susuligaqu loki i mataqira na vera loki sui tana tagu au adirutsumigira niqu tinoni tania na vera ni Ejipt, rongona inau na Taovia kau gini lia niqira God.”

⁴⁶ Igirani nogoria na ketsa ma na vali sui aia na Taovia e sauvania a Moses tana Vungavunga Sinai vanigira na toga ni Israel.

Na Volivisiaqira na Vangalaka Ara Sauvania na Taovia

¹ Na Taovia e sauvania a Moses

² na vovorona na ketsa girani vanigira na tinoni ni Israel. “Kalina kara balovania na Taovia kesa tinoni agana na manaliginiana kesa na veke, ma na dangana na qolo gana na tusutuguna na tinoni ia

³⁻⁷ ke muritaoninogoa na matena ara pedia tana tagu ia:

- ti vaga kesa na mane loki, tû tana rukapatu me tsau tana ono sangavulunina ngalitupana: kara tsonia ke 50 tavina siliva
- ti vaga kesa na daki loki: ke 30 tavina siliva
- ti vaga kesa na mane vaolu, tû tana tsegenina me tsau tana rukapatunina ngalitupana: ke 20 tavina siliva
- ti vaga kesa na daki vaolu: ke 10 tavina siliva
- ti vaga kesa na baka mane e tau vati tsaulia na tsegenina ngalitupana: ke 5 tavina siliva
- ti vaga kesa na baka daki e tau vati tsaulia na tsegenina ngalitupana: ke 3 tavina siliva
- ti vaga kesa na mane loki e liusinogoa ono sangavulu ngalitupana: ke 15 tavina siliva
- ti vaga kesa na daki loki e liusinogoa ono sangavulu

ngalitupana: ke 10 tavina siliva.

⁸ “Me ti vaga na tinoni e naua na veke vaga iani, me tau tugua ke tsonia na matena popono vaga ara titinogoa, ma niqira aqo kara adimaia na tinoni ia vania na manetabu, ma na manetabu ke tsunali vania na matena vaga e tugua ke tsonia.

⁹ “Me ti vaga na veke ia ke kalea kesa na omea tuavati e ulagana na savori vaniana na Taovia, ma na omea tuavati ia e lia na omea tabu.

¹⁰ Maia na mane e naua na veke ia, nina aqo ke tau goto adia sa omea tuavati tavosi ke tuguginia. Me ti vaga ke nauvaganana ia, mi kaira sui na omea tuavati kara ka lia nina nogo na Taovia.

¹¹ Me ti vaga na veke ia ke kalea kesa na omea tuavati e tau masidi tana vovorona na lotu, me tau ulagana na savori vaniana na Taovia, ma na mane ia nina aqo ke adi bâ na omea tuavati ia i konina na manetabu.

¹² Maia na manetabu ke vileketalua ti vaga na douna se na sekona, mi muri ti ke titivania na matena, me utu goto ke oli.

¹³ Me ti vaga na mane ke ngaoa na volivisuana, ma nina aqo ke tsonia na matena ara titivaninogoa me ke pabogotoa ke visana na qolo.

¹⁴ “Me ti vaga ke kesa ke ngaoa na baloana na valena vania na Taovia, maia na manetabu ke vileketalua ti vaga na douna se na sekona, mi muri ti ke titivania na matena, me utu goto ke oli.

¹⁵ Me ti vaga aia e balonogoa na valena vania na Taovia ke ngaoa na volivisuana, ma nina aqo

ke tsonia na matena ara titivaninogoa me ke pabogotoa ke visana na qolo.

¹⁶ “Me ti vaga kesa tinoni ke balovania na Taovia ma turina nina kao, kara titia na matena muritaonia na dangana na vatuna na barli* e tugua kara tsuka tana uta ia, ke sangavulu na tavina siliva na matena pipi rukapatu kilo na barli.

¹⁷ Me ti vaga aia ke baloa nina kao ia kalina e vasini moa e sui na Ngalitupa na Sauvisu Omea, me kilia ke tsonia na matena popono.

¹⁸ Me ti vaga aia ke baloa nina kao kesa tana tagu i muri, maia na manetabu ke titia na matena muritaonia na dangana na ngalitupa ara kau ti ke laba tugua na Ngalitupa na Sauvisu Omea, me ke tsunali vania na matena.

¹⁹ Me ti vaga na mane aia e balonogoa na kao ia ke ngaoa na volivisuana, ma nina aqo ke tsonia na matena me ke pabogotoa.

²⁰ Me ti vaga na mane ia ke tau vati volivisu nina kao, ke tû me ke tsabiri vania kesa tinoni tavosi, me utu vanigotoa ke volivisua nina kao.

²¹ Mi kalina ke laba tugua na Ngalitupa na Sauvisu Omea, ma na kao ia ke tamanina saikesa nogo na Taovia; me ke lia niqira kao na manetabu.

²² “Ti vaga kesa tinoni ke balovania na Taovia kesa na kao aia e volinogoa i konina kesa tinoni tavosi,

²³ ma na manetabu ke titivania na matena muritaonia na dangana na ngalitupa ara kau ti

---

* **27:16 27:16** “na barli” Aia na piuna kesa na omea tsukatsuka vaga na raisi ara dona na tinoni na ganiana.

ke laba tugua na Ngalitupa na Sauvisu Omea, ma nina aqo na mane ia ke tusua na matena tana dani nogo ia; ma na qolo ia nina nogo na Taovia.

²⁴ Mi tana Ngalitupa na Sauvisu Omea na kao ia ke visutugua i konina na tamanina pukuga se i koniqira na kukuana.

²⁵ “Na dangana na qolo kara titivanigira pipi na omea ke muritaoninogoa na matena ara pedea tana tagu ia.

²⁶ “Me pipi na volati i laoqira na omea tuavati nina nogo na Taovia, me tabu vania kesa tinoni na gini savori tana nina padangaoa segeni, atsa moa ti na dalena buluka, se na dalena sipi se na dalena naniqoti, ara nina nogo na Taovia.

²⁷ Maia moa na volati i laoqira na omea tuavati ara tau masidi tana vovorona na lotu, e dou moa na volivisuana, me kilia na tamanina ke tsonia na matena vaga ara titinogoa me ke pabogotoa. Me ti vaga aia ke tau volivisua, me dou moa ti na manetabu ke tsabiria vania kesa na tinoni tavosi na matena vaga ara titinogoa.

²⁸ “Ke laka goto ke kesa na tsabiriana se na volivisuana tugua na omea aia e balo saikesalinogoa[†] vania na Taovia, atsa moa ti na tinoni, se na omea tuavati, se na kao. Aia nina tamani saikesa nogo na Taovia.

²⁹ Atsa moa ti vaga kesa tinoni ara balo saikesalinogoa vania na Taovia, me utu goto kara volivisua; e kilia nomoa kara matesia.

[†] **27:28 27:28** “ara balo saikesalinogoa” Pipi sui na omea ara balo vaganana ia ara nina saikesa nogo na Taovia, me tabu na gini aqo goto i muri; me kilia moa na matesiaqira.

³⁰ “Na sangavulunina turina pipi na omea tsukatsuka me pipi na vuanagai, ara nina nogo na Taovia.

³¹ Me ti vaga kesa tinoni ke ngaoa na volivisuana na turina, ma nina aqo ke tsonia na matena vaga ara titinogoa me ke pabogotoa.

³² Mi kalina ti kamu tû na tsokoaqira nimui omea tuavati papala, me pipi na sangavulunina ke tamanina nogo na Taovia.

³³ Me tabu vanigotoa na tamanina ke vilivotagira na douna ma na sekona, rongona ke gini saua moa na sekona, se ke adia kesa na omea tuavati tavosi ke tuguginia kesa segeni. Me ti vaga aia ke adia kesa na omea tuavati tavosi ke tuguginia kesa segeni, mi tana mi kaira sui ruka na omea tuavati nina omea sui moa na Taovia, me sauba ke utugana goto na volivisuagira.”

³⁴ Igirani nogo na ketsa aia na Taovia e sauvania a Moses tana Vungavunga Sinai vanigira na toga ni Israel.

Ghari Bible

Ghari: Ghari Bible (Bible with Deuterocanon)

copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ghari

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 May 2025 from source files
dated 3 May 2025

eb379363-fbdd-532b-81c1-eb5fe7aa36a9